

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Katedra zdravotní a tělesné výchovy a tělovýchovného lékařství

FOTBAL NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH

Power football

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Josef Kábele

Zpracovala:

Simona Podešvová

PRAHA, SRPEN 2008

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Josefu Kábelemu za jeho podněty, významnou pomoc a odborné vedení a neocenitelné rady při tvorbě této bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Phdr. Josefa Kábeleho a v seznamu literatury uvedla všechny použité literární a odborné zdroje.

V Praze, dne 27.srpna 2008

Simona Podešvová

ABSTRAKT

- Název:** Power football nebo Fotbal na elektrických vozících
- Cíl práce:** Svoji prací jsem chtěla seznámit naši sportovní veřejnost a především subpopulaci zdravotně postižených s novou sportovní hrou, která není u nás dosud provozována. Je určen výhradně pro jedince odkázané na život na elektrických vozících. Cílem práce je přinést základní informace o této sportovní hře a rozšířit tak nabídku sportovního vyžití pro těžce tělesně postižené sportovce na elektrických vozících - je totiž všeobecně známo, že sportovních aktivit, do kterých by se tito lidé mohli aktivně zapojit je u nás - a nejen u nás velmi málo.
- Metoda:** Bakalářská práce je zpracována metodou review, tedy získáním a shrnutím všech dostupných informací a poznatků na výše uvedené sportovní téma nejen v Evropě, ale i v ostatních zemích světa.
- Výsledky:** Shrnutí, v současné době dostupných informací o nové kolektivní hře Fotbalu na elektrických vozících a vlastní překlad pravidel, vytváří prostor k rozšíření sportovních aktivit zdravotně postižených sportovců a zároveň může obohatit hodiny tělesné výchovy žáků speciálních škol, publikace informací v časopise *Vozíčkář*
- Klíčová slova:** nová kolektivní sportovní hra, pravidla, fotbal na elektrických vozících

ABSTRACT

Title of the thesis: Power football

Objectives: The bachelor thesis is focused on introducing new sport game for community of handicapped people and sport public. The game is suitable only for persons on electric wheelchair. The aim is to present basic information about the game especially for hard-hitted persons on electric wheelchair, because for these people is not enough activities. Not only in Czech Republic.

Method: The study is made by the method of review, on the basis of summary from theoretical knowledge and specialized information from European and world sources.

Issues: Summary of presently known information about the new game “electric wheelchair football” and translation of the game rules, helps to extend this new sport activity for handicapped. It also can enrich physical training and school lessons at schools for handicapped children, publishing information in the magazine “Voříčkár”.

Keywords: new sport game, rules, football on electric wheelchair

OBSAH

ÚVOD	8
1 KOLEKTIVNÍ HRA PRO SPORTOVCE NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH	10
1.1 Skupiny handicapovaných, pro které je hra určena	10
1.2 Druhy sportů a sportovních aktivit pro postižené na elektrických vozících u nás	13
1.3 Výsledky našich sportovců u nás a v zahraničí	15
2 HISTORIE FOTBALU NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH	16
2.1 Světová organizace – FIPFA	16
2.2 Evropská organizace – EPFA	17
2.3 První oficiální mistrovství světa ve fotbalu na elektrických vozících v Japonsku 2007	17
3 PRAVIDLA FOTBALU NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH	19
3.1 Typ sportovní hry	20
3.2 Modifikace	20
3.3 Pravidla	21
3.3.1 Hřiště	21
3.3.2 Míč	22
3.3.3 Počet hráčů	23
3.3.4 Sportovní vybavení hráčů	24
3.3.5 Hlavní rozhodčí - jeho povinnosti a pravomoci	25
3.3.6 Postranní rozhodčí - jeho pravomoci a povinnosti	26
3.3.7 Hrací doba	26
3.3.8 Začátek utkání a pokračování hry po jejím přerušení	27
3.3.9 Míč ve hře a mimo hru	28
3.3.10 Výsledek utkání	28
3.3.11 Herní pozice	29
3.3.12 Postihy za nesportovní chování	30
3.3.13 Volný kop přímý nebo nepřímý	31
3.3.14 Pokutový kop	31
3.3.15 Rozehrávka	32
3.3.16 Volný kop	32

3.3.17	Rohový kop	32
3.3.18	Trestné střílení	32
3.3.19	Technické území	33
3.3.20	Rozhodčí – náhradník	33
3.3.21	Splnění podmínek před začátkem utkání	36
3.3.22	Kontumační prohra	36
3.3.23	Funkce a povinnosti trenérů	36
4	SPORTOVNÍ VOZÍKY	37
4.1	Základní informace	37
4.2	Vybavení vozíků	38
4.3	Elektrický vozík	38
4.4	Výrobci a úpravy elektrických vozíků pro sportovce	40
5	INTEGRACE HANDICAPOVANÝCH	41
5.1	Podpůrné sportovní programy a projekty pro vozíčkáře	42
5.2	Bezbariérové sportovní haly a ubytování	43
6	DISKUSE	45
7	ZÁVĚR	46

ÚVOD

„ Nemůžeme si vybrat, kolika let se dožijeme, ale můžeme si sami zvolit, kolik života našim létům dokážeme dát. Nemůžeme ovlivnit krásu naší tváře, ale můžeme ovlivnit její výraz. Nemáme kontrolu nad těžkými okamžiky života, ale můžeme si je ulehčit. Nemůžeme ovlivnit negativní atmosféru celého světa, ale můžeme ovlivnit atmosféru, která panuje v naší mysli. Často se snažíme ovlivňovat věci, se kterými nemůžeme nic dělat. Příliš málo se snažíme ovlivňovat to, co je v našich silách....naše postoje.

John C. Maxwell

Úvodním mottem amerického spisovatele Johna C. Maxwella bych chtěla vyjádřit, co jsem cítila, když jsem sbírala poznatky o nové sportovní hře pro naše zdravotně postižené sportovce na elektrických vozících.

Přiznám se, že původně jsem chtěla psát o basketbalistech vozíčkářích u nás. Měla jsem na toto téma připraveno a posbíráno mnoho různých materiálů. Při svém pátrání jsem se dostala k celé řadě již zpracovaných poznatků a ač bych neopisovala, nabyla jsem přesvědčení, že nemá smysl psát o tom, co již bylo napsáno, respektive zpracováno. Přitom basketbalová tematika je mi velmi blízká, neboť jsem v současné době členkou profesionálního ženského klubu MBK Ružomberok. Ještě jedna osobní zkušenost, která rozhodla o mém výběru, a to bylo absolvování školní praxe v Jánských Lázních, kde jsem měla možnost setkat se s mnoha nádhernými lidmi a jejich osudy. Mohla jsem jen obdivovat jejich touhu po vědění a sdílet nadšení při jejich sportovních aktivitách, které v rámci svých omezených pohybových možností vykonávají s obrovským zápalem, který mnozí zdraví mladí lidé postrádají. Měla jsem k nim o to bližší vztah, protože některé z nich jsem vídala v hledišti sportovní haly v Trutnově, kde jsem tehdy hrála za ženský basketbalový klub BK LOKO Trutnov. V rámci plnění osnov své školní praxe jsem s nimi pod vedením zkušených trenérů absolvovala jejich sportovní přípravu a mimo jiné si osobně vyzkoušela, jaké to je pohybovat se na mechanickém vozíku a ještě hrát basketbal. Ve vítězném družstvu našeho společného utkání byl také jeden klučina, který se pohyboval na elektrickém vozíku a určitě se za svůj výkon nemusel stydět. Velmi mne to zaujalo. Další, co rozhodlo vybrat si téma své bakalářské práce, bylo hledání materiálů pro moji seminární práci, kterou jsem zpracovávala na téma florbal vozíčkářů, ovšem na mechanických vozících. Tehdy při

sbírání materiálů na toto téma jsem zjistila, že v té době se u nás začal rozvíjet florbal na elektrických vozících, nad jehož kolébkou v České republice stál a hodně se o rozvoj a uvedení tohoto sportu zasloužil pan Petr Alina, pedagogický pracovník z Obchodní akademie v Jánských Lázních, předseda oddílu SK Akáda Jánské Lázně, předseda florbalu STK při ČSTPS a zároveň člen komise mezinárodní federace EWH pro rozhodčí a poroty.

A při získávání podkladů o florbalu vozíčkářů jsem objevila informaci o **Power football** – sportu pro vozíčkáře odkázané na elektrický vozík, sportu, který se začíná rozvíjet nejen v evropských státech, ale i na dalších kontinentech, sportu, který se u nás neprovozuje, ani se o něm neinformuje. Proto jsem se rozhodla přiblížit jej formou bakalářské práce naší sportovní veřejnosti zdravotně postižených.

Ráda bych se ještě vrátila ke své praxi na Obchodní akademii v Jánských Lázních . Nejvíce mne zaujalo vyřešení bezbariérovosti této speciální školy, jež je její hlavní předností. Studenti i s nejtěžším postižením jsou při přesunech v areálu školy zcela soběstační. V areálu školy mají k dispozici výtahy s fotobuňkou, nikde na chodbách nechybějí madla a ovladače ve správné výši. Toalety, sprchy a umývadla jsou výškově i prostorově přizpůsobeny vozíčkářům. V koupelnách a bazénu je instalováno speciální zvedací zařízení. Při přesunech studentů pomáhá upravený mikrobús s nakládací plošinou, který může současně přepravovat až 4 osoby na elektrickém vozíku. A co se týká sportovních aktivit, konkrétně na této škole se posluchači aktivně věnují řadě sportů jako například atletika (vrhy, hody koulí, diskem, oštěpem), boccia , cyklistika (kolo, trojkolka), florbal (stojící, mechanické vozíky, elektrické vozíky), lukostřelba, lyžování – stojící (lyže), sedící (monoski), plavání, šachy, závěsný kuželník a jiné. Sportovci na této škole mají, díky přizpůsobenému prostředí pro jejich pohyb, ideální podmínky věnovat se bohaté nabídce sportovních aktivit.

Fotbal na elektrických vozících, o kterém ve své práci píší, má jednu nezanedbatelnou výhodu - rozměry hřiště (28 x 15 metrů). Podobně jako EWH - florbal na elektrických vozících, se více méně dá hrát v každé tělocvičně (například na rozdíl od florbalu vozíčkářů na mechanických vozících, kteří potřebují hřiště o rozměrech 40 x 20 metrů). Slabinou je však bezbariérový přístup do sportovních objektů, toalety či sprchy pro vozíčkáře - v této oblasti jsou u nás ještě stále velké rezervy. Je třeba však připomenout, že v posledních patnácti letech došlo v oblasti využití sportovních areálů i pro vozíčkáře k mnoha pozitivním změnám.

1 KOLEKTIVNÍ HRA PRO SPORTOVCE NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH

1.1 Skupina zdravotně postižených, pro které je hra určena

V každém sportu zdravotně postižených existuje taxativně vymezená zdravotní klasifikace, podle které jsou postižení sportovci zařazeni do jednotlivých skupin. Otázky spojené se zdravotní klasifikací jsou zásadním a stále diskutovaným problémem od počátku sportu zdravotně postižených. Situace je zcela rozdílná v individuálních sportech (atletika, lyžování apod.) a kolektivních sportech (košíková, volejbal, florbal aj.). Hledání vhodných nediskriminujících kritérií je v mnoha ohledech neřešitelným problémem. V tomto ohledu je třeba konstatovat, že problematika zdravotní klasifikace sportovců na elektrických vozících ve sportovních hrách se teprve začíná řešit, přičemž platí, že provozované sportovní hry jsou otevřené všem těžce tělesně postiženým pohybujícím se na elektrických vozících.

Konkrétním příkladem je u nás provozovaný florbal na elektrických vozících (EWH), kde vznik klasifikačních skupin si vyžádala sportovní praxe. Navržený klasifikační řád bude ověřován na letošním mistrovství Evropy florbalistů na elektrických vozících, které se uskuteční v listopadu v Belgii. Systém předpokládá, že stejně jako u sportovních her pro postižené na manuálních vozících bude určena bodová hodnota pro družstvo ve hře. Zásadní otázkou se jeví „hodnocení“ elektrického vozíku, resp. jeho technického vybavení, použití typu hokejek pro určité postižení bude pouze ověřováno na speciální testovací škále. Vypracování a přijetí jednotné klasifikace se stane odrazovým můstkem pro to, oč usiluje EWH, představit florbal na příští paralympiádě v Londýně v roce 2012 jako ukázkový sport a samozřejmě jeho zařazení do programu následujících paralympijských her. Zmiňuji tuto skutečnost záměrně, neboť stejný cíl má i mezinárodní organizace fotbalistů na elektrických vozících.

Současná praxe českého florbalu na elektrických vozících umožňuje účast každému hráči, který při denním životě používá elektrický vozík. Vzhledem k rozdílnému stupni postižení se dělí pouze podle použití typu hokejek – tzv. hokejku (T-stick) používají nejčastěji hráči s neuromuskulární svalovou dystrofií, různými formami deformací horních končetin spojenou například se svalovým onemocněním nebo těžkou formou kvadruplegie a podobně. Běžnou „H

hokejku“ (H-stick) používají hráči, kteří nemají problémy s uchopením, kvadruplegici si jí přivazují pro zpevnění obinadlem.

Můžeme předpokládat, že pokud **fotbal na elektrických vozících** najde uplatnění v řadách našich sportovců na elektrických vozících a pokud se budou naši potencionální fotbalisté „elektrikáři“ chtít zapojit do mezinárodních soutěží, budou zřejmě podléhat obdobnému klasifikačnímu rozdělení hráčů jako připravovaný klasifikační systém, který bude platit pro hráče EWH.

Z prostudovaných zahraničních zdrojů si dovoluji uvést příklady onemocnění aktivních sportovců fotbalistů na elektrických vozících, kteří se této hře věnují.

Sclerosis multiplex (roztřesená mozkomíšni skleróza) je převážně získané onemocnění, při němž se jako etiologické faktory uplatňují vlivy imunitní, vlivy okolního prostředí včetně geografických a v řadě případů vlivy genetické. Onemocnění se vyskytuje s prevalencí 1 : 1000 a nástup onemocnění je ve všech věkových skupinách, i když nejvíce postihuje jedince (většinou ženy) ve třetím decéniu. Častější výskyt onemocnění je zaznamenán v mírném pásmu severní polokoule. V africké populaci je nemoc téměř neznámá. Onemocnění je klinicky charakterizováno epizodami neurologických poruch. Může postihnout jakoukoliv část CNS. Začátek onemocnění je charakterizován svalovou slabostí končetin, sníženou koordinací pohybů, závratěmi. Má obvykle progresivní průběh silně omezující pohybové možnosti postiženého, který v pozdní fázi onemocnění může být odkázán na život na elektrickém vozíku (Nečas, 2005).

Svalová dystrofie je poměrně široký termín označující genetická onemocnění zasahující svalstvo – zahrnuje více jak dvacet specifických genetických vad. U většiny dochází ke stejným příznakům – ochabování svalstva – průběh však bývá různorodý. Choroba postihuje zejména chlapce a její prezentace začíná ve věku od sedmi do dvanácti let, řada příznaků je pozorovatelná již v předškolním věku. Podstatou je degenerace svalových vláken, onemocnění má progresivní charakter.

Poruchy hybnosti jsou u neurologicky nemocných nejčastější a nejobvyklejší. Omezení hybnosti mohou nastat při poruše jakékoli úrovně nervového systému od hemisfér až po nervosvalové ploténky. Porucha hybnosti může být iritační, v tom případě hovoříme o křečích, spasmech a dyskinézách. Mnohem častěji jde o útlum hybnosti, pak mluvíme o obrnách. Ty mohou být

částečné - paréza nebo úplné - plegie. Obrnou může být postižena buď jedna končetina (monoparéza) nebo dvě končetiny dolní (často) či horní (výjimečně), pak jde o parézu (paraplegii). Mohou být postiženy i všechny čtyři končetiny, jedná se o kvadruparézu (kvadruplegii), při postižení celé poloviny těla o hemiparézu (hemiplegii). Aby se mohla obrna přesněji klasifikovat a určit její důsledky, používá se svalový test. Ať již je výška postižení jakákoliv, mají tyto poruchy určité společné příznaky. Rozlišení je dáno spíše jejich rozsahem. Je třeba si uvědomit, že vlastně dochází k poruše reflexního oblouku. Z toho lze odvodit příznaky - obrna postihuje svaly inervované poškozenými nervovými vlákny, je místně ohraničená. Pokud v inervovaných svalech dojde k jejich atrofii - jedná se o poruchu trofické funkce. U poruchy výbavnosti reflexů je reflex buď snížen (hyporeflexie) nebo zcela vymizí (areflexie). Při snížení tonu - napětí, kdy svaly jsou při pohmatu chabější se jedná o chabou obrnu, kterou většinou provází porucha citlivosti, která je mírně ohraničená. Při poškození prvního, centrálního motoneuronu se jedná o centrální obrnu. Při této centrální poruše přistupuje ještě neschopnost provést celkový pohyb. Svaly na rozdíl od periferní obrny nejsou přímo postiženy, pouze nekoordinovaně řízeny. Jsou odtlumeny reflexní oblouky v různých míšních segmentech, které se nacházejí pod úrovní postižení centrální dráhy. Trofické poruchy vznikají po dlouhém trvání nemoci, z nedostatku pohybu, tedy atrofie z inaktivit.

Dětská mozková obrna - v současnosti poměrně vzácné onemocnění zasahující centrální nervovou soustavu v embryonálním období a v prvních měsících života, kdy mozek je ještě nezralý, nevyvinutý a má omezený počet reakcí, kterými může reagovat na poškození. Diuretická forma – postiženy jsou obě DK, kvadruparická forma, kde jsou navíc postiženy i HK. K dalším formám patří hemiparická, oboustranně hemiparická, dyskinetická a hypotonická. Tu provázejí i poruchy psychosociálního vývoje – zpomalení duševního vývoje poruchy jednání a chování (Káš, Ország, 1996).

Cévní mozkové příhody jsou velmi častá a mnohdy obtížně předvídatelná onemocnění, jejichž nárůst představuje závažný medicínský a společenský problém. Důsledky bývají různé - od úmrtí až po trvalé následky promítající se omezenou pohybovou aktivitou. Obecně platí, že k faktorům ovlivňujícím vznik cévních mozkových příhod patří kouření, alkohol, diabetes melitus, obezita, nevyvážená výživa, nedostatečná pohybová aktivita a v poslední době řadou prokázaných studií i genetické vlivy.

Úrazy představují další nezanedbatelnou skupinu lidí, kteří jejich důsledkem jsou odkázáni na život na elektrických vozících. Neustále se zvyšuje počet dopravních nehod, pracovních či sportovních úrazů.

Předložený výčet „adeptů“ sportovců na elektrických vozících není úplný. Lze předpokládat, že v souvislosti s novými moderními technologiemi, proměnami životního stylu, genetickou ambivalencí, zcela nově se prezentujícími nemocemi či nebyvalým rozvojem adrenalinových sportů bude společnost muset vytvářet „životní prostor“ pro jedince, kteří budou odkázáni na elektrický vozík. V tomto ohledu jistě sehraje aktivní sport nezastupitelnou roli – byť ve formě sportu na elektrických vozících. Konkrétně fotbal na elektrických vozících by mohl být novou šancí těžce tělesně postiženým – přispět k jejich integraci, obohatit jejich život.

1.2 Druhy sportů a sportovní dění pro postižené na elektrických vozících u nás

Boccia

- sportovní hra pro jedince s nejtěžším postižením, kteří mají závažná funkční omezení. Pravidla hry jsou podobná petaque. Hra je modifikací klasické hry boccia, jež vznikla na římských zábavách v Itálii, pravidla hry jsou podobná hře petaque. Mohou ji hrát jednotlivci i družstva. Je zatím jediným odvětvím pro sportovce s těžkým tělesným postižením, kde si mohou soupeři změřit své síly na nejvyšší možné úrovni - úrovni paralympijské. Na paralympijských hrách se poprvé objevila v roce 1992 v Barceloně, její historie je však podstatně bohatší.

Každý hráč má sadu šesti míčků (červených nebo modrých), a snaží se je ve čtyřech setech (v týmových soutěžích v šesti) naházet co nejbližší jedinému bílému míčku – “jackovi”. U kategorie BC 3 je nesmírně důležitá spolupráce mezi hráčem a asistentem, který drží odhodovou rampu. Ten se totiž nesmí otočit na míčky, a je tak odkázán pouze na pokyny sportovce.

Šachy

- jsou jedním z nejstarších oblíbených sportů handicapovaných. První turnaje se u nás hrály již počátkem osmdesátých let. Je to jeden z mála sportů ve kterém mohou handicapovaní sportovci změřit síly se svými zdravými kolegy a to bez jakýchkoliv omezení, nezřídka pak z těchto klání vycházejí právě handicapovaní sportovci vítězně. Pravidla pro šachy handicapovaných jsou naprosto shodná s pravidly mezinárodní šachové federace (FIDE). Turnaje jsou obvykle hrány

dle pravidel zrychleného (Rapid) šachu, hrací tempo je 20 minut až 1 hodina (dle rozhodnutí pořadatele daného turnaje) pro každého hráče. Hrací systém: Švýcarský na 7 nebo 9 kol (opět dle rozhodnutí pořadatele turnaje).

EWH - Electric wheelchair hockey - florbal na elektrických vozících

- florbal na elektrických vozících, ve světě znám jako Electric Wheelchair Hockey (EWH), je jediným kolektivním sportem uzpůsobeným pro lidi s velmi těžkým pohybovým postižením. Jedná se především o lidi s myopatií, těžšími formami DMO a poraněním míšňí léze následkem úrazu. Hrají jej 4 hráči v poli a brankář. Z toho brankář a jeden hráč v poli mají speciální hokejku (T-stick), jenž je instalována přímo na vozíku. Ostatní hráči hrají s klasickými florbalovými hokejkami. Hraje se na hřišti 26x16 m. Branky jsou 2,5 m široké a pouze 20 cm vysoké. Rovněž mantinely jsou ve výšce 20 cm a míček ani nesmí letět víc jak právě 20 cm nad zemí. V Evropě má tento sport již dlouhou tradici. Původem pochází z Nizozemí, kde se hraje již od druhé poloviny sedmdesátých let. Florbal na elektrických vozících hraje osmnáct zemí ze tří kontinentů a každoročně se konají mezinárodní turnaje, ME a MS.

U nás patří k nejmladším kolektivním sportům a jeho zástupci po tak krátkém působení na naší sportovní scéně již v tomto odvětví naši zemi reprezentovali na mezinárodní scéně. Tento sport byl přijat pod IWAS a usiluje o zařazení mezi paralympijské disciplíny.

Trail O

- orientační disciplína soustřeďující se na čtení mapy v přírodě. Tato disciplína byla vyvinuta, aby nabídla všem, i lidem s omezenou hybností, šanci účastnit se smysluplných orientačních závodů. Mechanický i elektrický vozík, berle i asistence při pohybu, to vše je povoleno, protože rychlost není součástí soutěže. Účastníci Trail O musí identifikovat v terénu kontroly označené na mapě. Protože se tak děje v určité vzdálenosti od kontroly, jak zdraví, tak postižení sportovci mají stejnou šanci. Schopnost správně identifikovat danou kontrolu nevyžaduje žádné fyzické schopnosti, což umožňuje i lidem s omezenou hybností rovnoprávně soutěžit. Většina soutěží Trail O je otevřena všem.

1.3 Výsledky našich sportovců u nás a v zahraničí

Hráči *boccii* úspěšně reprezentovali naši zemi na ME v Teplicích v roce 2001, v Portugalsku 2005 a letos se připravují na MS v Brazílii. Mezi nejúspěšnější boccisty patří František Serbus, Jan Machuta, Michal Grusser, Jakub Froněk, Lucie Špačková, Vendula Písaříková a mnoho dalších sportovců z SC Praha, Jedličkova ústavu.

Reprezentant Radovan Křenek - paralympionik (spoluhráč Bidlas st., oba startující za TJ Léčebna Košumberk) je vítězem Středoevropského poháru v soutěži dvojic z Vídně v roce 2002. Obdivuhodné na tomto sportovci je, že svůj elektrický vozík ovládá bradou.

Šachy - mezinárodní mistrovství České republiky a prvotní utkáním ve 2. kole jednotlivců se spastickým i jiným tělesným postižením ve všech zdravotních třídách, tj. BC1, BC2, BC3 a BC4 bez rozdílu věku a pohlaví se konalo ve dnech 19. a 20. dubna 2008 ve Sportovním centru UK v Praze 10 Hostivaři – Bruslařská ul. 10, hlavním pořadatelem byl Sportovní Club Jedličkova ústavu, jehož sportovci dominovali na předních místech.

World trail orienteering championship - Olomouc 2008

Letos v červenci se u nás v Olomouci konalo MS v Trail - O, ve druhé kategorii vozíčkářů na elektrických vozících byli naši reprezentanti velmi úspěšní. Zvítězil Milan Lučný, za ním skončila Marcela Přindová a třetí místo obsadil Jiří Michelfeit.

1. mistrovství ČR EWH (florbal na elektrických vozících)

se konalo v říjnu 2007 v Praze, pořádal jej EWSC LITA SPORT Praha pod záštitou České federace Electric Wheelchair Hockey o. s.

Na podzim 2004 se rovněž zrodila myšlenka vytvoření české reprezentace, která se zúčastnila Mistrovství Evropy v Římě v červnu 2005. Reprezenačním trenérem se stal Petr Alina, který měl se sportem největší zkušenosti a zúčastnil se i několika mezinárodních konferencí, jeho asistentkou se stala trenérka EWSC LITA SPORT Praha Klára Pragerová.

Druhé kolo MEDICCO LIGY EWH 2008 se odehrálo v sobotu 19. července 2008. Tentokrát byl pořádajícím týmem Rejnoci Zlín.

2 HISTORIE FOTBALU NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH

2.1 Celosvětová mezinárodní organizace fotbalu na elektrických vozících - FIPFA (The Federation International of Powerchair Football Associations)

Kolébku hry fotbalu na elektrických vozících je Francie, kde tento sport vznikl v sedmdesátých letech a na začátku osmdesátých let byl uveden do Spojených států amerických . V USA v současné době hraje ve dvou divizích 48 registrovaných týmů. Tato kolektivní hra se postupně se rozšířila do mnoha jiných zemí, kde ji sportovci provozovali, avšak každá země - sice v principu - hrála tutéž hru, ale jednotlivé země si vytvořily více herních verzí, takže pravidla jako taková nebyla jednotná a tím pádem nebylo možné porovnávat výkony družstev různých zemí a zároveň vznikaly problémy při mezinárodním měření sil.

Rozhodujícím pro sjednocení, oficiální zastřešení tohoto sportu a vytvoření mezinárodních struktur byl rok 2005, kdy se v lednu sešlo 24 zástupců sedmi zemí (Francie, Belgie, Japonska, Kanady, Anglie, Portugalska a Spojených států amerických) ve Francii v Le Chesnay a vytvořilo mezinárodní organizaci IPFA (International Powerchair Football Association).

Následně v roce 2006 vzniká ve Spojených státech amerických organizace pro tento kontinent United States Power Soccer Association (USPSA).

V průběhu následujících tří let si IPFA vytkla hlavní cíl - vytvořit standardizovaný soubor mezinárodních pravidel a zorganizovat tři mezinárodní akce.

Ze setkání v Portugalsku v říjnu 2005 vzešel soubor pravidel, který byl rozeslán všem registrovaným zemím.

Dalším mezníkem je rok 2006, kdy na summitu v USA v Atlantě, za přítomnosti zástupců a hráčů z Francie, Rakouska, Turecka, Jižní Korey, Japonska, Kanady, Belgie a USA byl vytvořen mezinárodní řídicí orgán FIPFA (The Federation of Powerchair Football Associations), kde nově zvolený výkonný výbor po 10 dnů podrobil přísným testům mezinárodní sjednocená pravidla a to na turnaji zúčastněných na konci tohoto summitu.

Sídlo mezinárodní organizace FIPFA je ve Francii.

Pro rok 2007 si výkonný výbor FIPFA stanovil tyto cíle:

- vytvořit klasifikační systém sportovců
- vytvořit celosvětovou síť vzdělávacích kurzů pro aktivní hráče tohoto sportu
- zorganizovat první oficiální mistrovství světa v Japonsku

FIPFA vytvořila tyto herní regiony:

- Amerika
- Asie a Oceánie
- Afrika
- Blízký východ
- Evropa

2.2 Evropská organizace - EPFA

Poslední - dle dělení regionů - Evropu, zastupuje na mezinárodní sportovní scéně **EPFA** (European Powerchair Football Association). Evropská asociace koordinuje soutěže na starém kontinentu, ve které je v současnosti 6 evropských týmů - Belgie, Dánsko, Anglie, Francie, Portugalsko a Turecko.

V rámci evropského regionu má na starosti organizaci národních soutěží, podílí se na vzdělávání, propagaci a osvětě o této nové kolektivní hře v evropských zemích, řídí se sjednocenými mezinárodními pravidly FIPFA, umožňuje a zajišťuje registraci nových zájemců z řad evropských zemí.

Jednou z hlavních priorit, které si vytýčila pro nejbližší období, je získat více nových členů, zajistit sponzorství na pořádané turnaje a soutěže v Evropě.

2.3 První oficiální mistrovství světa ve fotbalu na elektrických vozících v Japonsku 2007

Ve dnech 9. - 13. října 2007 se v japonském Tokiu konalo první mistrovství světa fotbalu na elektrických vozících.

O titul mistra světa bojovalo 7 týmů z Anglie, Belgie, Dánska, Francie, Portugalska, USA a

pořádající země Japonska.

První mistrovský titul získali reprezentanti Spojených států amerických, kdy v prodloužení porazili favorizovaný tým Francie.

FIPFA tak splnila jeden z vytyčených cílů svého programu zorganizovat mistrovství světa vozíčkářů na elektrických vozících.

3 PRAVIDLA FOTBALU NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH

Úvodem bych ráda velmi krátce popsala základní principy nově se prezentující sportovní hry pro těžce tělesně postižené osoby pohybující se výhradně pomocí elektrického vozíku. Hrají proti sobě dvě čtyřčlenná družstva s cílem dostat míč do branky soupeře, družstva mohou být koedukovaná, hraje se ve sportovních halách nebo tělocvičnách. Stejně jako u ostatních sportovních her pro vozíčkáře jednoznačně platí, že pravidla v co možná největší míře odpovídají, resp. kopírují fotbal zdravých sportovců včetně organizace hry. Specialitou fotbalu na elektrických vozících je zvláštní úprava vozíku. Ten je opatřen přídavným zařízením, které se v originále nazývá “footguards”, což v doslovném překladu znamená “ochrana nohou”. Toto zařízení slouží nejen jako opěrka pro nohy, ale zároveň je používáno pro uvádění míče do pohybu, pomocí tohoto přídavného zařízení se vlastně “kope” do míče. Dlouho jsem hledala vhodný český termín. Nakonec jsem se při překladu pravidel rozhodla používat termín “odrážedlo”, které podle mého názoru nejpřesněji vystihuje funkci tohoto přídavného zařízení. Postižení hráči jej používají, vzhledem ke svému pohybovému omezení, místo nohou a tímto zařízením uvádějí, jak jsem se výše zmínila, do pohybu míč s cílem dostat jej za brankovou čáru. Při rozhodování pro zvolení vhodného termínu jsem zavrhla jednu z dalších nabízejících se variant - nárazník - ten plně nevystihuje podstatu a funkci tohoto zařízení.

Samotná pravidla fotbalu na elektrických vozících – jak jsem již zmínila - se hodně podobají pravidlům u nás nejrozšířenějšího, nejznámějšího - dle momentální situace a aktuálních výsledků na mezinárodním kolbišti - nejvíce vyzdvihovaného, kritizovaného, oblíbeného či zavrhaného kolektivního sportu - fotbalu. S troškou nadsázky, pokud vezmeme do úvahy počet obyvatel naší země a ještě když přihlédneme k věkovému rozpětí našich “zaručených amatérských poradců fanoušků” ve věku od 3 do 99 let, kteří by herní situace - jako střídání a nasazování hráčů do hry určitě a zaručeně vyřešili lépe než příslušný trenér, jeho asistenti či celý realizační tým. Doufejme proto, že masová základna našich fotbalových fanoušků se seznámí s fotbalem na elektrických vozících a stane se jeho věrnými příznivci, kteří půjdou podpořit a zatleskat fotbalu tělesně postižených. A ještě jedna okolnost, kterou je třeba zdůraznit – cílem fotbalu na elektrických vozících je bezesporu nabídnout postiženým novou atraktivní sportovní

hru, ale také dát jí příslušnou prestiž, a tou je zařazení do program paralympijských her.

3.1 Typ sportovní hry

Fotbal na elektrických vozících – v originále power football - je atraktivní, dynamická, technická a především kolektivní míčová hra, která vychází z pravidel fotbalu, jež jsou přizpůsobena sálovým podmínkám. Hraje se v tělocvičně nebo sportovní hale. Jedná se o hru brankového typu mezi dvěma týmy sportovců s různými handicapy. Hráči ke hře používají pojízdné vozíky s elektrickým pohonem se speciálním přídatným zařízením - “ footguards“ - odrážedlem, které jim slouží nejen jako zmíněná opěrka nohou, ale především pomocí odrážedla hráči manipulují s míčem - přihrávají, střílejí - používají jej místo nohou.

Uspořádání herního systému je zastřešeno mezinárodní organizací FIPFA (The International Federation of Powerchair Football Associations).

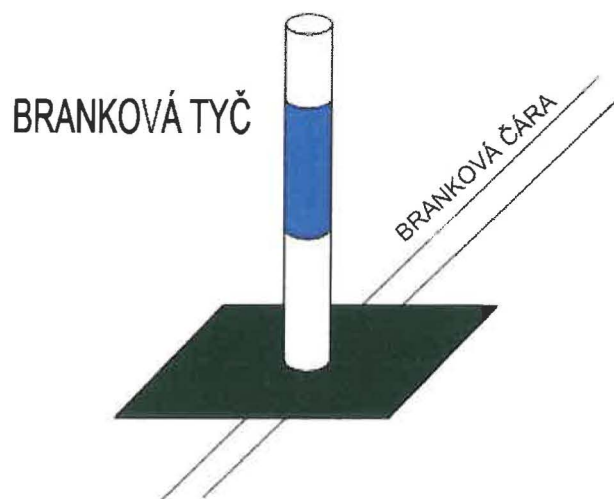
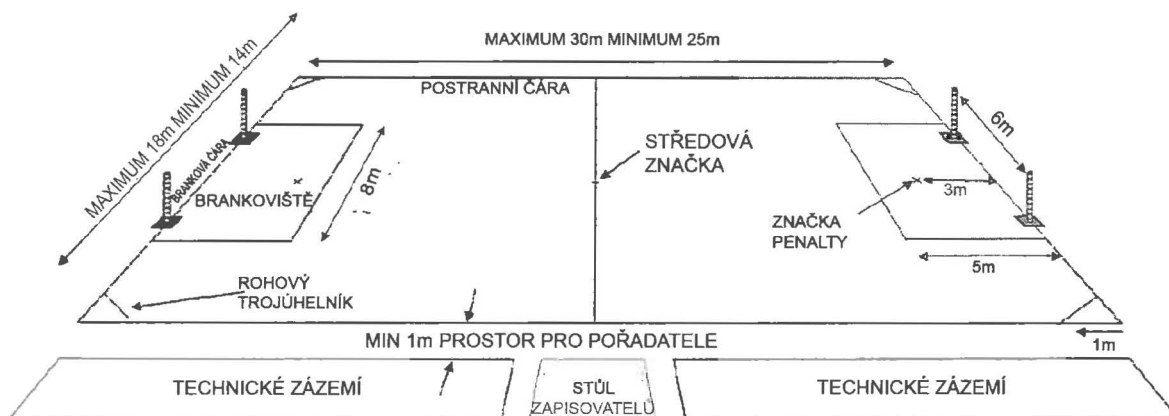
3.2 Modifikace

V souladu s mezinárodní úmluvou jsou v pravidlech přípustné určité modifikace, a to v těchto bodech:

- velikost hřiště
- velikost, hmotnost míče a materiál, kterého je vyroben
- trvání řádné hrací doby
- počet náhradníků
- další změny mohou být povoleny na základě dohody mezi rozhodčími, trenéry jednotlivých družstev a organizátory turnaje případně ředitelem turnaje, a to pouze před začátkem utkání nebo turnaje
- možnost sestavení smíšených (koedukovaných) družstev, přičemž není stanoven počet mužů a žen – z toho vyplývá, že pravidla jsou stejná jak pro muže, tak pro ženy
- důraz na bezpečnost při sportovní činnosti - hráči musí během hry používat bezpečnostní pásy, kterými jsou upoutáni v klínu, přes nohy, přes prsa – použití fixačních pásů je individuální a vychází z potřeb jednotlivých hráčů, většinou používají stejné pásy jako v běžném životě
- hráči mohou dle zvyku a uvážení používat další ochranné pomůcky jako například opěrky hlavy, helmy a jiné zdravotní pomůcky

3.3. Pravidla

3.3.1 Hřiště

základní rozměr hřiště 28 m x 15 m (podobné rozměry basketbalovému hřišti)- délka hřiště
minimum 25 metrů maximum 30 metrů

- šířka hřiště minimum 14 metrů maximum 18 metrů

- povrch hrací plochy musí být hladký, tvrdý, odpovídající snadné manipulaci s elektrickými
- vozíky (doporučeny jsou povrchy z těchto materiálů - dřevo, beton, umělá hmota)
- označení hřiště - hranice tvoří 2 postranní čáry a 2 brankové čáry, obdélník je předělen středovou čarou, centrální značka ve tvaru X je uprostřed (šíře čar - minimálně 5 cm)
- brankové území - střed na brankové čáře, šířka 8 metrů, hloubka 5 metrů, značka pro trestný kop
- ve tvaru X je umístěna 3,5 metru od brankové čáry na každé polovině hřiště, vlastní branka je označena dvěma stojkami ve středu brankové čáry ve vzdálenosti 6 metrů
- kolem celého obvodu hřiště musí být prostor nejméně 1 metr široký pro volný pohyb rozhodčích
- pro střelení rohového kopu jsou v každém rohu vyznačeny trojúhelníky uvnitř hracího pole (1 metr)
- technické území - prostor za územím rozhodčích je rozděleno - střed - výsledková tabule, stůl pro zapisovatele utkání, po stranách "střídačka pro realizační tým a ostatní hráče

3.3.2 Míč

- tvar kulatý, zhotovený z kůže, vinylu (kvůli nízkému tření)
- průměr míče - 33 cm (rozpětí - minimum 30,5 cm, maximum 35,6 cm), důraz na řádné nahuštění míče, aby se předešlo jeho přejetí vozíkem
- v případě, že je v průběhu utkání poškozen, je hra přerušena a míč nahrazen novým, utkání je obnoveno v místě, kde k poškození došlo, pokud byl míč poškozen mimo hrací čas - např. při přerušení hry - pokračuje se dle pokynů rozhodčího volným kopem, rohovým kopem nebo rozehrávkou
- míč nesmí být bez souhlasu rozhodčího v průběhu utkání vyměněn

3.3.3 Počet hráčů

- utkání probíhá mezi dvěma týmy, tým tvoří čtyři hráči, z toho jeden brankář
- utkání nemůže být zahájeno, pokud má tým méně jak dva hráče, věková hranice je povolena od pěti let a hráči musí mít plnou kontrolu nad ovládním elektrického vozíku
- rozhodčí má právo - v případě, že zjistí, že hráč plně neovládá svůj vozík, jej ze hry vyloučit
- obvykle jsou týmy jsou složeny ze 4 hráčů a 4 náhradníků, lze však, po oboustranné dohodě, povolit větší počet náhradníků, avšak za předpokladu, že týmy dosáhnou oboustranné dohody o maximálním počtu a před zahájením utkání informují rozhodčí, pokud se týmy nedohodnou nebo neinformují rozhodčí, platí pravidlo 4 hráči + 4 náhradníci
- soupisku hráčů předávají týmy rozhodčímu před zahájením utkání
- střídání hráče během hry signalizuje čárový rozhodčí hlavnímu a ten přeruší hru a z technického zázemí vystřídá hráč odcházejícího, vše se řídí pouze dle pokynů rozhodčího
- při střelbě pokutového kopu nemůže tým nahradit brankáře, výjimka je pouze v případě, že byl brankář zraněn
- brankáře může vystřídat kterýkoliv z hráčů v případě, že o tom byl rozhodčí informován a tuto výměnu lze provést pouze při přerušení utkání
- v případě, že procedura střídání byla porušena, kupříkladu náhradník vstoupil do hřiště nebo je opustil bez povolení rozhodčího - ten hru přeruší, střídajícího vyloučí z hřiště a soupeři udělí výhodu nepřímého volného kopu z místa, kde byla hra přerušena
- pokud si hráč z pole vymění místo s brankářem bez povolení rozhodčího, ten je povinen hru přerušit a trestá jej žlutou kartou

3.3.4 Sportovní vybavení hráčů

- žádný z hráčů nesmí používat nebo nosit cokoliv, čím by ohrožoval bezpečnost sebe nebo ostatních hráčů
- do základní výstroje patří dres - všichni členové týmu jej mají stejný kromě brankářů, kteří se od ostatních spoluhráčů barevně odlišují
- dres brankáře se musí též odlišovat od dresů soupeře, v případě, že se barvy shodují, musí domácí družstvo provést výměnu a nastoupit v dresech jiné barvy elektrický vozík - musí mít 4 kola, pohybovat se může maximální rychlostí 10km/hod
- batohy, pouzdra nesmí být v průběhu utkání součástí vozíku
- sedáky musí být vyrobeny z měkkých pružných materiálů, aby při případné srážce nedošlo ke zranění hráčů,
- hrudní, ramenní, opěrky hlavy a jiné vybavení, které sportovec používá denně je povoleno
- přídatná zařízení na kolech lze použít se souhlasem rozhodčího, nesmí se však zakliňovat do soupeřova kola, bránit mu v pohybu nebo přejíždět míč
- odrážedlo musí být zhotoveno z nerozbitného materiálu a bezpečně připevněno ke konstrukci vozíku
- povrch odrážedla musí být plochý, jakékoliv zaoblení je zakázáno,

- spodní část odrážedla by měla být umístěna výši 5 cm od podlahy
- výška odrážedla může být v rozmezí od 20 do 45 cm
- hráči musí být umožněn oční kontakt s míčem
- odrážedlo musí být zkonstruováno tak, aby v něm neuvízl míč a rovněž nesmí mít drsný povrch nebo výčnělky
- šířka odrážedla nesmí být širší než nejširší bod rámu rozvoru vozíku
- v případě, že rozhodčí zjistí v průběhu hry porušení pravidla o výstroji, přeruší hru a vyzve hráče, aby opustil hřiště a závadu odstranil - ten se může vrátit do hry až při dalším přerušení hry pouze na pokyn rozhodčího, v případě, že toto pravidlo poruší, dostane žlutou kartu, družstvo viníka pak ztrácí míč a protihráči rozehrávají nepřímým volným kopem v místě, kde byla hra přerušena

3.3.5 Hlavní rozhodčí - jeho povinnosti a pravomoci

- rozhodčí je zodpovědný za průběh utkání, na které byl nominován, dodržování daných
- pravidel, provádí kontrolu rozměrů hřiště, míče, správné velikosti hřiště, míče
- řídí hru tak, aby byla dodržena bezpečnost, regulérnost hry
- sbírá a ověřuje soupisky hráčů před utkáním
- kontroluje, zda hráčská výzbroj i chování jednotlivých hráčů neohrožuje bezpečnost ostatních
- může přerušit nebo i ukončit utkání například kvůli vnějšimu vměšování druhých
- rozhoduje o nastavení řádného hracího času po konzultaci s časoměřiči
- přeruší hru v případě, že se hráč vážně zraní nebo nastane nebezpečná herní situace, případně se uvolní součástka s elektrického vozíku
- v jeho pravomoci je pokračovat ve hře bez přerušení, pokud je nějaký hráč jen lehce zraněn až do chvíle, kdy míč je mimo hru
- v jeho pravomoci je rozhodnutí o zapojení hráče do hry. například po ošetření
- rozhodnutí spojená s průběhem hry jsou neměnná, avšak své rozhodnutí může změnit po konzultaci s pomocným rozhodčím v případě, že situaci přehlédl a byl upozorněn, že rozhodl nesprávně

- může zrušit utkání například z důvodu nekvalitního povrchu hřiště
- přerušit, zastavit hru pro nevhodné chování diváků, pro ošetření zraněného hráče, povolit vstup na hřiště cizím osobám jako například zástupcům masmédií, fotografům
- řídí se platnými herními pravidly, v tom mu pomáhá čárový rozhodčí

3.3.6 Postranní rozhodčí - jeho pravomoci a povinnosti

- signalizuje hlavnímu rozhodčímu, když je míč mimo hřiště
- sděluje, která strana má nárok na rohový kop, volný kop nebo vhazování
- signalizuje střídání hráče
- upozorňuje na pokutování za přesáhnutí povoleného počtu hráčů v brankovém území když jsou porušena branková označení
- upozorňuje na nesportovní chování, případně incident mezi hráči, zvláště, pokud dojde k porušení v brankovém území
- zda při střelení pokutového kopu se brankář pohnul dříve nebo jestli byla míči zkřížena dráha smí požadovat opakování volného kopu, pokud došlo k porušení
- pomocný rozhodčí tak napomáhá hlavnímu rozhodčímu ve správných rozhodnutích v rámci stanovených pravidel a spoluzodpovídá za jejich regulérnost
- v případě zvýhodnění jednoho družstva nebo nevhodného vedení utkání či jeho délky je povinen podat zprávu příslušným úřadům

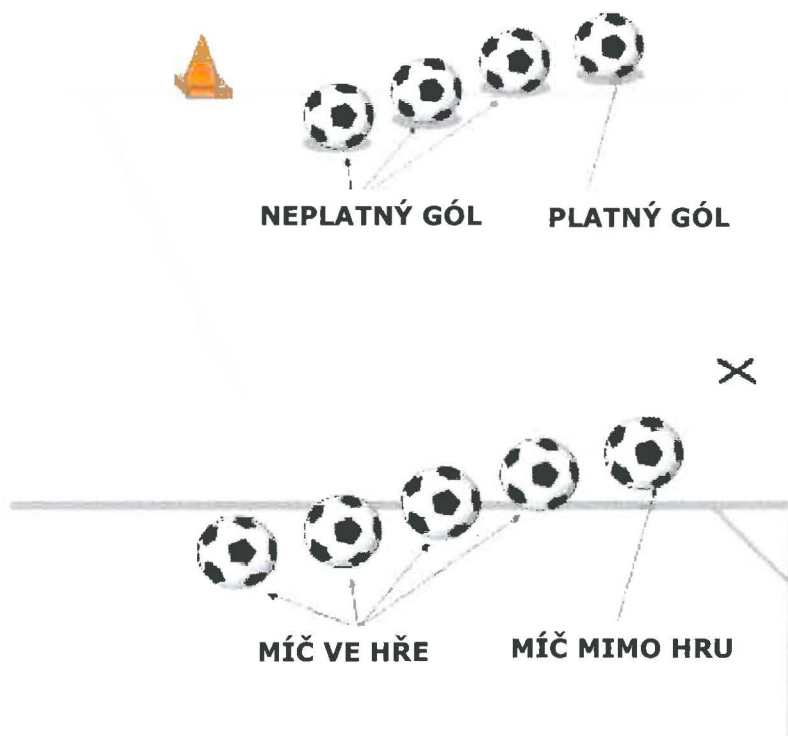
3.3.7 Hrací doba

- utkání se hraje na dva poločasy, každý v trvání 20 minut, pokud se rozhodčí a účastníci hry nedohodnou před zahájením jinak (například redukce poločasu na 15 minut)
- přestávka mezi oběma poločas nesmí být delší než 10 minut
- nastavení řádného hracího času v důsledku přerušování hry je v kompetenci hlavního rozhodčího, kdy dle svého uvážení do tohoto času zahrne například nezbytné ošetření hráčů, odstranění poškozených vozíků z hřiště, je zde započten čas i za opakované střelení pokutového kopu apod.

3.3.8 Začátek utkání a pokračování hry po jejím přerušení

- strany jsou pro jednotlivá družstva určena losem - hozením mince, vítězný tým si vybere v prvním poločase stranu a má výkop, ve druhém poločase je pořadí opačné
- výkop probíhá - na začátku utkání
 - po střelení branky
 - na začátku druhé poloviny utkání
 - při nastavení řádného hracího času
- způsob výkopu - všichni hráči jsou na svých hracích polovinách ve vzdálenosti nejméně 5 metrů od středové značky, odkud po signálu rozhodčího jej vítěz losování provede, ten se míče smí dotknout podruhé až po rozehrání dalšího hráče (v případě porušení - dvojitého doteku, je hra přerušena a pokračuje se nepřímým volným kopem z místa, kde k porušení došlo, tzn. že 2 protihráči jsou v postavení jeden metr od míče, ostatní musí dodržet vzdálenost 5 metrů od místa
- pokud tato pravidla poruší, jako například pohnou se před signálem rozhodčího nebo nedodrží vzdálenost, získá poškozené družstvo výhodu nepřímého volného kopu v brankovém území protivníka, míč se umístí na brankovou čáru nejbližší od místa kde byla hra přerušena

3.3.9 Míč ve hře a mimo hru

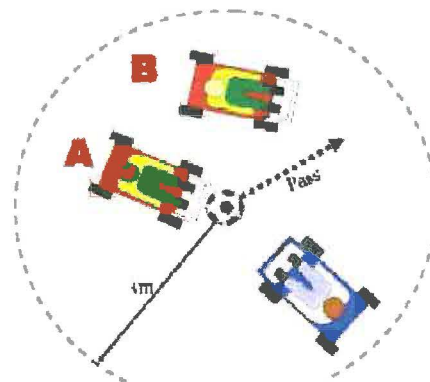
- **mimo hru** - když uvízne mezi vozíky hráčů déle jak 3 sekundy
 - pokud se dostane za pomezí čáru po zemi nebo ve vzduchu
 - míč může být posunován pouze vozíkem, odražení od těla (ruky, nohy, hlavy) je neplatné
- **ve hře** - když se odrazí od brankové tyče a zůstává tak v herním poli

3.3.10 Výsledek utkání

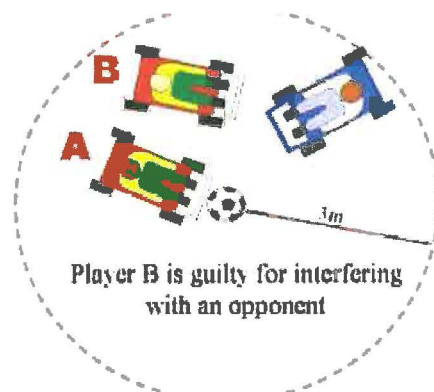
- gól je uznán, pokud míč přejde celým svým objemem za brankovou čáru - viz obrázek mezi brankovými tyčemi a nedošlo k žádnému porušení pravidel
- vítězí tým, který nastřílí více branek v řádném hracím čase
- v případě nerozhodného výsledku dochází k prodloužení

3.3.11 Herní pozice

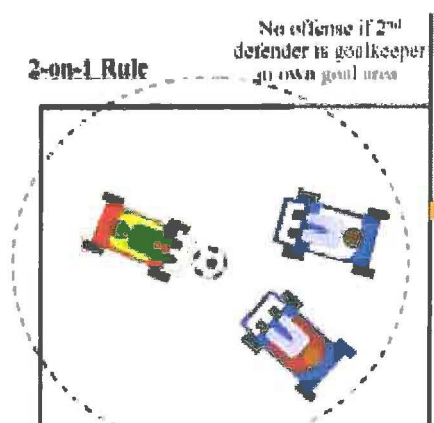
2 útočníci versus 1 obránce (dodržení vzdálenosti 3m)

Dva na jednoho – porušena pravidla – útočník B kříží dráhu bránícímu – následuje potrestání.

Jeden útočník na 2 obránce (z toho jeden brankář) v brankovém území.

- útočná akce - 2 útočící spoluhráči proti 1 bránícímu, dodržení vzdálenosti 3 metrů
- aktivní bránění - 2 spoluhráči, z toho 1 brankář v brankovém území, pokud poruší pravidlo jako například neadekvátní bránění ve hře soupeři, rozhodčí nařídí nepřímý volný kop, který se hraje z místa, kde k porušení pravidel došlo.

3.3.12 Postihy za nespportovní chování

- přímý volný kop je nařízen tehdy , pokud hráč zdržuje hru, dělá nespportovní gesta, rozptyluje protihráče, hraje nebezpečným způsobem, protihráče zadržuje svým vozíkem, případně jej udeří
- přímý volný kop se hraje z místa, kde byl přestupek vykonán
- pokutový kop je nařízen jestli některý z výše zmiňovaných přestupků byl vykonán hráčem uvnitř jeho brankového území bez ohledu na pozici míče v dané chvíli
- nepřímý volný kop je rovněž nařízen pokud protihráč přejede všemi čtyřmi koly vědomě za brankoviště a vědomě zahodí míč, rovněž pokud dle názoru rozhodčího hraje nebezpečným způsobem, pokud vědomě se tlačí na brankovou tyč - pokud opakovaně porušuje pravidla a je hra opakovaně přerušena zastavená, je hráč napomenut a poté může být i vyloučen, stejně jako ve fotbalu, je hráči udělena žlutá nebo červená karta
- rozhodčí má pravomoc k tomu, aby trestal jakékoliv přestupky v průběhu celého utkání
- hráč obdrží žlutou kartu za :
 - nespportovní chování
 - odporuje rozhodčímu
 - opakovaně porušuje herní pravidla
 - zdržování hry
 - nedodrží vzdálenost při volném kopu
 - vstoupí na hrací plochu bez souhlasu rozhodčího
 - opustí hrací plochu bez povolení rozhodčího
- hráč získá červenou kartu za :
 - nepoctivou hru
 - nebezpečný útok
 - slovní napadání soupeře
 - popře soupeřem střelený gól

- zabrání soupeři v jasné střelecké pozici střílet gól
- použije urážky a nesportovní gesta
- za druhé vážné napomenutí získá červenou kartu a okamžitě opustí hrací pole a přesune se do technického zázemí
- za nebezpečnou hru získává hráč slovní varování od rozhodčího po prvním přestupku, po druhém je ze hry vyloučen
- není dovolen ani kontakt elektrického vozíku, pokud hráč soupeře vytlačuje, najíždí do něj vysokou rychlostí, brání mu v posunu vpřed

3.3.13 volný kop přímý nebo nepřímý

- pro oba musí být míč ve stacionární poloze
- pokud je po přímém volném kopu střelena branka, připisuje si střelecké mužstvo bod
- při střelení přímého volného kopu do vlastní branky, získává soupeř výhodu rohového kopu
- nepřímý volný kop signalizuje rozhodčí zvednutím rukou nad hlavu a má je tam do té doby než se míče dotkne další hráč nebo jde mimo hru
- při střelbě přímého i nepřímého kopu musí bránící hráči dodržet vzdálenost nejméně 5 metrů od vykopávajícího
- rovněž u volného kopu vně brankového území platí tatáž vzdálenost odstupů ostatních hráčů

3.3.14 Pokutový kop

- je veden proti týmu, který se dopustil hrubého přestupku, střílí se uvnitř soupeřova brankového území a hráč může z něj přímo skórovat
- gól může padnout přímo z pokutového kopu
- čas potřebný ke střílení pokutového kopu se připočítá v nastavovacím čase
- při trestném střílení je míč umístěn na značku, chytající brankář nemůže být před střelou vystřídán a je v postavení, že vozíkem se musí dotýkat brankové čáry oběma předními koly, ostatní spoluhráči jsou vně brankového území ve vzdálenosti nejbližší 5 metrů, následně rozhodčí signálem ukončí střílení pokutového kopu

3.3.15 Rozehrávka

- pokračování po přerušení hry
- míč je umístěn na postranní čáru v místě, kde došlo k přerušení hry nebo míč opustil hrací pole, rozehrávající se nemůže dotknout míče podruhé, než se jej dotkne druhý spoluhráč
- soupeři při rozehrávce dodržují vzdálenost 5 metrů od rozehrávajícího
- pokud soupeř zdržuje rozehrávajícího, rozptyluje, může získat žlutou kartu

3.3.16 Volný kop

- pokračování po přerušení hry
- gól může rovněž padnout a být uznán z tohoto střelení
- střílí se, pokud u něj byl naposledy útočící hráč a neskóroval
- střílí se z brankového území bránícího týmu a platí zde opět pravidlo odstupu 5 metrů

3.3.17 Rohový kop

- pokračování po přerušení hry
- z rohového kopu může být opět uznán gól, pokud padne, zde platí stejné pravidlo jako u fotbalu
- vykopávka probíhá z nejbližšího rohu, kde míč opustil hřiště, opět dodržena vzdálenost ostatních 5 metrů

3.3.18 Trestné střelení

- je zahájeno, pokud se nerozhodlo o výsledku v řádném hracím čase ani po dvou prodlouženích
- rozhodčí provede losování - hod mincí a vítězné družstvo zahajuje střelení jako první, zároveň převezme od týmů jmenný seznam čtyř zúčastněných z každého družstva
- každé družstvo má čtyři kopy
- trestné střelení probíhá tak, že na polovině se zdržují pouze dva brankáři a jeden střelící, ostatní hráči se musí přesunout do druhé poloviny hřiště
- ve střelbě se jednotlivé týmy střídají

- střílet mohou pouze hráči uvedení na soupiskách před zahájením utkání
- trestné střelení je může být opakováno až do jednoznačného konečného výsledku

3.3.19 Technické území

- oblast za postranní čarou (viz nákres) musí splňovat šíři 1 metru, zdržovat se v něm mohou pouze hráči uvedení na soupisce odevzdané před začátkem utkání a jeden trenér
- ostatní členové realizačního týmu se musí zdržovat mimo ně
- pokud do něj ostatní členové týmu chtějí vstoupit, mohou tak učinit jen za souhlasu rozhodčího, kterému dává signál postranní rozhodčí, jehož o vstup požádali

3.3.20 Rozhodčí - náhradník

- náhradní rozhodčí může být nominován v průběhu zápasu, pokud jeden ze tří rozhodčích nemůže pokračovat ve sledování a rozhodování hry, přebírá od střídajícího tytéž pravomoci
- pokud není střídající, během utkání si plní organizační povinnosti - pomáhá s procedurami střídání během utkání, kontroluje vybavení střídajících hráčů než jim umožní vstup na hřiště, signalizuje hlavnímu rozhodčímu chybu při střídání hráčů

SIGNÁLY ROZHODČÍCH

nepřímý volný kop

výkop

rohový kop

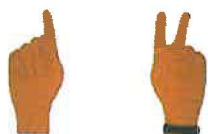
Přímý volný kop

rozehrávka

penaltový kop

porušení pravidla 2 na 1

výhoda

výstraha (žlutá karta)

vyloučení

SIGNÁLY ASISTENTŮ

střídání

gól

faul

výkop

rohový kop

3.3.21 Splnění podmínek před začátkem utkání

- domácí družstvo musí mít připravené hřiště 30 minut před začátkem utkání
- pokud mají družstva stejné barvy dresů, je domácí tým povinný provést výměnu
- herní soupisky jsou oba týmy povinny odevzdat nejpozději 15 minut před zahájením utkání
- týmové soupisky musí zahrnovat jména, čísla hráčů , jmenný seznam celého realizačního týmu

3.3.22 Kontumační prohra

- tým prohraje kontumačně, pokud nemůže začít hrát zápas se dvěma nebo více hráči uvedenými na soupisce, skóre bude zapsáno 1 . 0
- pokud během zápasu se mu zraní hráči a on nebude schopen je nahradit a dohrát utkání
- pokud je vyloučen trenér týmu z technického území a nemá za sebe náhradníka , v tomto případě je utkání zastavené a skóre v daném čase bude zapsáno jako konečné

3.3.23 Funkce a povinnosti trenérů

- trenér družstva je odpovědný za všechny osoby celého realizačního týmu a vlastního sportovního týmu
- zodpovídá za chování hráčů, dodržování pravidel ve shodě s herními pravidly
- trenér může být současně i hrajícím hráčem týmu, avšak musí to být uvedeno na soupisce odevzdané před začátkem utkání

4. SPORTOVNÍ VOZÍKY

4.1 Základní informace

Historie vozíků pro těžce tělesně postižené začíná objevem a použitím kola. První vozíky si nechávali postavit panovníci, jejich rodinní příslušníci a zámožní lidé, kteří byli postiženi od narození či utrpěli závažný úraz, někteří jej používali až ve velmi pokročilém věku, který limitoval jejich mobilitu. Najdeme však i takové případy, kdy užití vozíku bylo spojeno se zábavou či recesí. Specializované ortopedické vozíky a elektrické vozíky však mají historii poměrně krátkou, souvisí s důsledky světových válek proběhlých ve 20. století. Zejména druhá světová válka výrazným způsobem přispěla k jejich rozšíření a konstrukčnímu vylepšení. Pro člověka, a zvláště sportovce, kterému byla odepřena bipedální lokomoce je mechanický či elektrický vozík nezbytnou pomůckou v každodenním životě, ať už při práci, odpočinku, cestování nebo sportovních aktivitách (Kábele, 2008 v tisku).

Základními kritérii při výběru vozíku (především sportovního) jsou jeho funkčnost, praktické využití, vzhled, hmotnost a samozřejmě finanční náročnost, která je spojena s úhradou zdravotní pojišťovny, výší doplatku, resp. což je obvyklé u sportovců – se sponzorským příspěvkem. Veškeré základní informace obsahuje tzv. Fialová kniha Všeobecné zdravotní pojišťovny (Příloha I.).

S rozvojem sportu na elektrických vozících, který můžeme datovat koncem 20. a především počátkem 21. století došlo k celé řadě konstrukčních vylepšení umožňujících sportovní vyžití postižených. Všeobecně platí, že každý sportovní vozík je konstruován pro potřeby toho kterého jedince, tedy doslova “ušit na míru” tak, aby respektoval míru postižení, somatotypologické danosti a odpovídal pravidlům provozovaného sportu. Zvláště důležitý je sed ve vozíku, který musí být pohodlný, bezpečný a umožňovat veškeré aktivity bez omezení. Proto je důležité vyhodnotit nároky a parametry sedu konkrétního sportovce a vlastní úpravy vyspecifikovat. Zcela jiné úpravy bude potřebovat pourazový paraplegik s výší poškození míchy v bederní oblasti při porovnání s poškozením v oblasti hrudní páteře nebo quadruplegik s poškozením krční páteře. Konstruování kvalitního a individuálně vyhovujícího vozíku představuje “týmovou práci” řady odborníků (konstruktér, lékař, fyzioterapeut, sportovní specialista) a samotného sportovce vozíčkáře.

4.2 Vybavení vozíků

Z předešlého textu vyplývá jak je významné sezení na vozíku. Základním kritériem je správná opora – tedy zádová opěrka, která zajišťuje uživateli vozíku pohodlný sed a patřičnou stabilitu, a to nejen v každodenních, ale zejména při sportovních činnostech. Zanedbatelný není ani potah zádové opěrky - pokud je příliš volný a prověšuje se, může podporovat hyperkyfosu hrudní páteře. Rovněž výběr materiálu sehrává určitou roli - vzdušnost a savost jsou významnými faktory v ohledu sportovní činnosti, která je logicky spojena se zvýšenou potivostí. Boční opěrky a područky jsou také velmi důležité pro udržení rovnováhy uživatele vozíku. S pohodlným a bezpečným sedem je spojen výběr „sedáku“, jež musí být z měkkého porézního materiálu a nepřesahovat rozměry sedačky. Zásadní význam má opěrka pro nohy (stupačka), která musí být umístěna ve správné výši, aby nedošlo k tomu, že stehna v sedáku nemají dostatečnou oporu, což se promítá do postavení pánve a následně celkové vnější opory postiženého - tedy k jeho stabilitě. Výše opěrky pro nohy u specializovaných sportovních vozíků musí navíc splňovat kritéria daná sportovními pravidly a její tvar vyhovovat, resp. přispívat k lepší sportovní výkonnosti. Pro elektrické vozíky jsou důležité další dvě pomůcky – opěrka hlavy a fixační popruhy. Správná výška umístění opěrky hlavy rozhoduje o pohodlném opření hlavy v oblasti velkého týlního otvoru hlavy - používá se v případě, že vozíčkář po dobu sezení ve vozíku není schopen udržet hmotnost hlavy proti gravitaci. Fixační popruhy bývají nejčastěji používané přes ramena a pánev. Představují určitou bezpečnostní jistotu umocněnou zejména při herních sportovních činnostech, konkrétně u florbalu či fotbalu na elektrických vozících, kdy dochází k častým osobním kontaktům. Také rozměry sedáku musí být uzpůsobeny každému jednotlivci na míru, aby se páteř - pokud je sedák široký - nevychylovala do strany.

4.3 Elektrický vozík

Kromě některých zvláštností uvedených v předešlé subkapitole existují pro elektrické vozíky další specifické nezbytnosti, které je třeba alespoň ve zkratce připomenout.

Joystick - je-li na ovládání dominantní rukou či rukama oběma, měl by být umístěn tak, aby handicapovaný mohl sedět rovně a nemusel se naklánět na jednu stranu za rukou nebo dopředu na středovou desku. Při ovládání bradou nebo dechem je nejdůležitější jeho přesné

nastavení.

Baterie - dle předpisu o provozu elektrických vozíků a nabíjení alkalických baterií - ČSN 26 86 11 je v článku 4.9 uvedeno, že v místnostech, kde se dobíjejí baterie, se musí dodržovat zákaz kouření, zákaz používání otevřeného ohně a zákaz konzumace potravin, proto by při dobíjení baterie elektrického vozíku, kdy se uvolňují z elektrolytové baterie zplodiny, by tato činnost měla probíhat mimo obytnou místnost nebo alespoň při otevřeném okně. Proto je třeba novou baterii náležitě zformátovat, což v praxi znamená přibližně třikrát co nejvíce nabít a následně vyjezdít do úplného vybití. Pokud se elektrické vozíky přepravují letecky je bezpodmínečně nutné - dle bezpečnostních předpisů leteckých přepravních společností – používat gelové baterie - jež na rozdíl od alkalických neobsahují kyselinu, která by při poškození mohla porušit letadlo. Rozdíly ve výkonu obou typů baterií nejsou žádné, zásadní rozdíl je pouze v ceně – gelové jsou jednoznačně dražší.

Typy pohonu elektrických vozíků – existují tři základní formy, z nichž se pro sportovní činnosti nejlépe hodí typ s předním pohonem. Přední pohon – motor je umístěn vpředu, nejčastěji užívaný hráči florbalu a fotbalu, v zadní části bývají dvě přídavná kolečka zabráňující převrácení vozíku dozadu. Zadní pohon vozíku nebývá příliš používán, protože přední část vozíku má větší poloměr otáčení, což se negativně promítá do manévrování a zaujímání prostoru. Středotěžišťové vozíky mají hnací kola umístěna ve středu podvozku a vpředu i vzadu jsou dvě stabilizační kola, jsou nazývány též šestikolky - jízda na nich je bezpečnější zejména v terénu, při sportovních hrách jsou používány sporadicky. Pro sportovní hry jsou tedy nejčastěji využívány čtyřkolové vozíky s předním náhonem a dvěma přídavnými kolečky vzadu zabráňujícími převrácení. Je třeba konstatovat, že na rozdíl od mechanických vozíků nejsou pro sport na elektrických vozících zatím stanovena žádná přísná pravidla pro jednotlivé sporty. S ohledem k rozvoji sportu na elektrických vozících je však otázkou času, kdy budou platit striktní pravidla povinná pro všechny sportující.

Specifickým problémem je rychlost jízdy na elektrických vozících. Zatímco při sportovních hrách je povolena rychlost 10 km v hodině, je v našich právních normách nahlíženo na vozíčkáře pohybujícím se na elektrickém vozíku jako na chodce – účastníka silničního provozu, což představuje maximální rychlost 6 km v hodině (zákon č. 361/2001 Sb. a zákon č. 56 Sb.. (Příloha I) Tuto disproporci však budou řešit pravidla jednotlivých sportů.

4.4 Výrobci a úpravy elektrických vozíků pro sportovce

V České republice je nejpoužívanější vozíkem Quickie P220 a P222 – tyto dva vozíky se odlišují pouze v síle motoru, to znamená že první uvedený dosahuje maximální rychlosti 10 km/h a druhý - silnější - má rychlost 12 m/h. Servis těchto vozíků částečně hradí zdravotní pojišťovny a zbytek si musí handicapovaní doplácet. Základní cena vozíku se pohybuje v průměru okolo 140.000,- korun. Při individuální přestavbě vozíku a úpravách pro sportovní účely je finanční nárůst přibližně 40.000 tisíc korun a více, což není určitě zanedbatelná položka v rozpočtu jednotlivce.

Z informací, získaných od pana Aliny, propagátora a organizátora florbalu na elektrických vozících u nás, používají zahraniční sportovci – hráči florbalu na elektrických vozících značky Quickie P220 nebo vozíky od firmy Sunrice Medicco (Itálie), vozíky značky STORM (Finsko), značky Meyra, Quickie, Belieze (Holandsko). Rovněž existují speciální vozíky konstruované pro tento sport, jsou však finančně pro naše sportovce většinou nedostupné (částka se pohybuje okolo 480 tisíc korun). Elektrické vozíky jsou pro sálové sporty „obuty“ šedými pneumatikami, aby neznečistily povrch palubovky (Alina, 2008 ústní sdělení).

5 INTEGRACE HANDICAPOVANÝCH

“Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se”

Piere Fredi de Coubertain

Samozřejmě toto heslo francouzského pedagoga, historika a zakladatele novodobých olympijských her je spojováno především s nejkrásnějším svátkem všech sportovců - olympiádou a zvláště nyní, v čase konání právě probíhajících LOH v Pekingu!

Já jsem si je dovolila použít právě v této části své práce, neboť jsem přesvědčena o tom, že každý z nás - a naši vozíčkáři zvláště, každodenně sbírají svá “olympijská vítězství” – ať už při – pro nás, zdravé, tak běžném zdolávání schodů, chodníků, cestování v městské hromadné dopravě, přesunu do zaměstnání, nákupu, hledání kulturních center, kde je vyřešen bezbariérový přístup, setkávání s přáteli, při sportovních aktivitách. Je potěšitelné, že naše veřejnost je dnes ve vztahu k našim vozíčkářům otevřenější, chápavější, citlivější, vyzrálejší, uvědomělejší.

Původně byl sport zdravotně postižených pojímán jen jako součást komplexní rehabilitace, později v souladu s širší koncepcí zdraví se do popředí dostaly širší zdravotní i sociálně psychologické aspekty, v návaznosti na moderní pojetí společnosti, které reflektuje, že její integrální a plnohodnotnou součástí jsou i ti, kteří se liší od „průměru“ či „normy“ (Heller, 1996).

Fyzická, psychická i sociální pozitiva sportu tělesně postižených směřují k tvorbě aktivního individuálního životního stylu a napomáhají tak integraci, to znamená co možná plnohodnotnému návratu do společnosti a případně i ke sportu, kterému se jedinec věnoval i před vznikem vlastního postižení (Heller, 1996).

Pokud se zamyslím nad druhou částí Coubertainova hesla “zúčastnit se” – tady bych si ještě dovolila přidat slovo – všichni, všichni bez rozdílu, tedy zdraví i handicapovaní, což znamená v běžném životě vytvořit našim vozíčkářům i přes jejich pohybová omezení, stejné možnosti žít, pohybovat se, a radovat se, mít stejné šance a pravidla na společné pomyslné startovní čáře. Aby jim bylo umožněno plnohodnotné a kvalitní zařazení ve všech oblastech společenského života. Časy, kdy se pro vozíčkáře stavěla satelitní městečka - jako příklad uvedu, v osmdesátých letech nejmodernější rehabilitační ústav v Hrabyni na severní Moravě, který byl na tehdejší dobu co do vybavenosti, sociálních bytů, sportovních zařízení či nákupních středisek

nadstandardní, ale bylo to městečko v městečku, se mění. Dnes naopak se preferuje aktivní zapojení vozíčkářů mezi zdravé a nejen - dle mého názoru je tato cesta správná.

5.1 Podpůrné sportovní programy a projekty pro vozíčkáře

...je jich málo nebo jejich počet je dostačující ? Na tuto otázku lze velmi těžko odpovědět. Význam sportu a pohybu pro zařazení vozíčkářů do běžného života plně vystihuje následující odstavec:

„Pravidelná tělovýchovná činnost pozitivně ovlivňuje zdravotní, psychické i sociální klima vozíčkáře. Kdybychom chtěli vymezit obecný cíl tělesné výchovy a sportu vozíčkářů, hovořili bychom o kladném vlivu na rozvoj osobnosti, konkrétně o rozvíjení individuálních schopností, o získávání částečné nebo úplné samostatnosti a soběstačnosti, o naplňování seberealizačních a aspiračních tendencí, případně o zvládnání a odreagování fyziologických a psychických stresů. Takto zformovaná osobnost je až příliš „ideální“ a v běžném životě nepřilíží reálná. Navíc toto pojetí staví tělesnou výchovu a sport do pozice jediného „spasitele“ vozíčkářů. Svým způsobem tomu tak je, pokud připustíme i pozitivní vliv celé řady dalších faktorů. Bez nadsazení lze říci, že tělesná výchova a sport přispívají k možnosti žít plnohodnotný život včetně aktivního zapojení do rodinného života, pracovního procesu a společenských funkcí“. (Kábele, 1992)

Opět, pokud se vrátím ke zpracovávání své seminární práce na téma florbal vozíčkářů (o té jsem se již ve své bakalářské práci zmiňovala v úvodu), při sbírání podkladů jsem byla příjemně překvapena zjištěním, že podpůrných projektů je celá řada. Uvádím konkrétní příklady pro podporu florbalu. Projekt s názvem „Vozíčkářská florbalová liga“ je jedním z prvních projektů České federace florbalu vozíčkářů, jehož cílem je podpora činnosti sportovních klubů České federace florbalu vozíčkářů o. s., která v mezích svých možností napomáhá klubům s pořádáním jednotlivých kol Vozíčkářské florbalové ligy, hradí veškeré náklady na rozhodčí a jejich cestovné. Letos projekt funguje již druhý rok.

Projekt „S handicapem mezi mantinely“ má vynikající myšlenku uvedenou do života, jak posílit sportovní základnu. Princip je ten, že mezi ligovými zápasy si zájemci diváci mohou zapůjčit sportovní náčiní a pod odborným vedením si sport vyzkoušet a následně, pokud je sport zaujme se mohou zapojit do tréninkové přípravy.

Projekt Mládežnický camp 2007 má adresné motto: „ Staňte se součástí kolektivu“, který je určen výhradně pro mládež vozíčkářů do osmnácti let, který probíhá formou relaxačně - sportovního pobytu. Další skvělý příklad, jak posílit členskou základnu. Projekt se uskutečnil ve dnech 20. - 24. srpna 2007 v bezbariérové sportovní hale Střední školy prof. Zdeňka Matějčka v Ostravě - Porubě.

Cílem mojí práce je seznámit sportovní veřejnost s fotbalem na elektrických vozících a ať chci nebo ne, „starší bratr - florbal na elektrických vozících“ je na světě, funguje u nás a víceméně by se dalo využít poznatků, zkušeností a projektů právě tohoto zmíněného sportu, které se v praxi osvědčily. V tom by uvedení nové kolektivní hry mělo jednodušší začátek.

Nemohu ve své práci obsáhnout všechny projekty pro vozíčkáře - a rozhodně jich není málo a netýkají se jen sportu. Snad zbývá jen si přát, ať je jich čím dál víc a našim vozíčkářům obohatí sportovní aktivity a dají možnost stát se součástí týmu, kolektivu a touto formou překonat samotu, izolaci, vytáhnout je z ulity a dostat je mezi lidi.

5.2 Bezbariérové sportovní haly a ubytování

K přehledným tabulkám, které jsem převzala s níže uvedené adresy bych ještě doplnila další, a to jsou haly ve Svitavách, Otrokovicích, Chomutově, Jablonci nad Nisou. Co však bývá velkým kamenem úrazu je, při pořádání turnaje, sehnat poblíž jednotlivých hal bezbariérové ubytování. Pro příklad - pokud se turnaje účastní sedm týmu vozíčkářů na mechanických vozících, což představuje cca 70 vozíčkářů, dle sdělení pana Aliny mnohdy improvizují - používají nájezdů plošin...(Alina, 2008, ústní sdělení)

SH Třeboň František Elexhauser (tel.: 384723486)

rozměry	40×20	časomíra	ano (s tresty)
povrch	palubovka	wc vozíčkáři	ne
mantinely	ano	vchod vozíčkáři	nájezdy, boční vchod

Gymnázium Trutnov Josef Tomášek (tel.: 499812418)

rozměry	40×20	časomíra	ano (s tresty)
povrch	parkety	wc vozíčkáři	ne
mantinely	ano	vchod vozíčkáři	vchod z ulice

SH Opava Přemysl Novák (tel.: 724156068)

rozměry	40×20	časomíra	ano (s tresty)
povrch	parkety	wc vozíčkáři	ne
mantinely	ano	vchod vozíčkáři	hlavní vchod

1. HFK Děkanka Lukáš Ruda (tel.: 608709286)

rozměry	40×20	časomíra	ano (s tresty)
povrch	parkety	wc vozíčkáři	ne
mantinely	ano	vchod vozíčkáři	hlavní vchod

SH Sareza Ostrava Zdeněk Bernatík (tel.: 606730510)

rozměry	40×20	časomíra	ano (s tresty)
povrch	parkety	wc vozíčkáři	ne
mantinely	ano	vchod vozíčkáři	hlavní vchod

(tabulky převzaty s www.fbh.cz - bezbariérové haly)

6 DISKUSE

Cílem mojí práce bylo sesbírání materiálů o málo známém kolektivním sportu fotbalu na elektrických vozících, a přiznám se, že na samém začátku toho bylo "jak šafránu" - málo. Avšak každá mozaika se skládá z kamínků a já pevně věřím, že jsem jich pro uvedení této hry do sportovního života našich vozíčkářů na elektrických vozících pro začátek našla dost. (Nedovolím si polemizovat o tom, že se mi podařilo najít veškeré informace - jako například sesbírat přehledy hrajících družstev ve všech regionech dle FIPFA a jiné.)

Jak vyplývá z přehledu o historii sportu fotbalu na elektrických vozících, je to velmi mladý sport, když nebereme v úvahu informaci, že ve Francii první zmínky o něm jsou ze sedmdesátých let. Od ledna 2005 ušli zástupci FIPFA obrovský kus cesty, neboť po oficiálním zastřešení dokázali vytvořit strukturu regionů, sjednotit pravidla a vlastně do dvou let zorganizovat MS v Japonsku 2007. Vzhledem k této skutečnosti se vize představení sportu fotbalu na elektrických vozících na OH v Londýně 2012 jeví jako velmi reálná.

Pokud by si u nás našla tato hra své příznivce, dá se předpokládat, že by mohla zaznamenat stejný raketový start jako EWH. A uvedení této hry - neříkám ve všech oblastech, ale částečně by se daly využít zkušenosti průkopníků EWH.

Uvedení této hry v praxi určitě nebude jednoduchou záležitostí. Sehnat odrážedla, najít českého výrobce míčů (cenově by byly dostupnější než import ze zahraničí). Je třeba přihlídnout k finančním rozpočtům sportovních klubů, získat sponzory, nový sport medializovat.

V příloze II jsem si dovolila vytvořit koncept článku, kterým bych chtěla oslovit redakci časopisu *Vozíčkář* a touto formou adresně přiblížit mnou posbírané informace.

Jsem realista a rozhodně nemám vizi, že na OH v Londýně 2012 bude startovat naše družstvo, ale jestli projeví zájem i ostatní, stejně jako pan Petr Alina, pedagogický pracovník z OA Janské Lázně, seznámit se z pravidly fotbalu na elektrických vozících a obohatit tak pohybové aktivity žáků vozíčkářů, cíl mé práce bude naplněn.

7 ZÁVĚR

Svoji bakalářskou práci budu předkládat v čase, kdy vyvrcholí přípravy k odjezdu výpravy našich sportovců paralympiků do Pekingu. Když jsem sbírala materiály ke své práci, objevila jsem tyto nádherné pictogramy, připravené pro letošní paralympiádu v Pekingu. Jak jsem se dočetla, jako základ posloužil styl, v němž se v Číně zhotovovala pečetidla. Do designu se ještě přičlenilo pictografické kouzlo věšteckých znaků psaných na kosti (džia-džu-ven) se způsobem rytí do bronzů (džin-ven). Pictogramy na obrázku vyobrazují všech 20 individuálních sportů - lukostřelbu, atletiku, boccii, cyklistiku, jezdeckví, fotbal zrakově postižených, fotbal spastiků, goalball, vzpírání, veslování, jachting, střelbu, plavání, stolní tenis, volejbal sedících, basketbal vozíčkářů, šerm vozíčkářů, rugby vozíčkářů a tenis vozíčkářů. Velmi přeji zástupcům FIPFA a EWH, aby na příští paralympiádě, která se bude konat v roce 2012 v Londýně, přibýly i dva nové pictogramy - tedy florbalistů a fotbalistů na elektrických vozících.

(obrázek <http://www.azpravy.atlas.cz/sport/paralympijsky-vybor/144846>)

Cílem mé práce bylo seznámit sportovní veřejnost s novým kolektivním sportem - fotbalem na elektrických vozících. Jak jsem ve své práci několikrát zdůraznila, je to hra, která má výhodu v rozměrech hřiště, tedy může se hrát v každé tělocvičně. A proto věřím, že i ona najde

svého “tátu“ - jak jsem nazvala pedagogického pracovníka z Obchodní akademie v Jánských Lázních, pana Petra Alinu, průkopníka florbalu na elektrických vozících u nás, který ji se stejným úsilím a nadšením - jako pan Alina florbal - uvede do života a získá pro ni nové sportovce a fanoušky.

Panu Petru Alinovi dlužím velké poděkování, za konzultace a rady, za řadu zodpovězených otázek, na které jsem marně hledala odpovědi, za cenné informace o úpravách sportovních elektrických vozíků. A ještě mne velmi potěšil, neboť projevil zájem seznámit se s překladem pravidel, uvedených v této práci, fotbalu na elektrických vozících, aby tuto hru mohli vyzkoušet ze začátku, pro zpestření pohybových aktivit žáků na hodinách tělesné výchovy na zmíněné škole, kde vyučuje. Rovněž zkusím oslovit redakci časopisu Vozíčkář a nabídnout informace o této nové hře (návrh článku - Příloha II).

Zmiňovala jsem se sice, že bych ráda viděla fotbal na elektrických vozících na příští paralympiádě v Londýně v roce 2012. Větší význam a smysl by však pro mne mělo zjištění, že jsem napomohla tomu, že ji naši vozíčkáři „elektrikáři“ začnou hrát pro radost, pro zpestření volného času u nás a mnou získané poznatky se využijí na dobrou věc - rozšíření jejich sportovních aktivit.

“...nechod' přede mnou, nepotřebuji nikoho následovat, nechod' za mnou nepotřebuji nikoho vést. Pojd' prostě vedle mě a buď můj přítel...”

Neznámý autor

LITERATURA

1. HROMÁDKOVÁ, J. a kol., Fyzioterapie, H+H, 2002, 428 s, ISBN 80-86022-45-5
2. HRŮŠA, J., SRDEČNÝ, V., KÁBELE, J., Historie sportu zdravotně postižených v ČR (v tisku 2008)
3. KÁŠ, S., Neurologie v běžné lékařské praxi, Grada publishing, 1997, s.185-199, ISBN 80-7169-339-1
4. KÁŠ, S. - ORSÁGH J., Neurologie pro 4.ročník SŽS, Scientia Medica Praha, 1996, s.35, 41, 59, ISBN 80-85526-53-0
5. KÁBELE, J., Sport vozíčkářů, Olomouc -Univerzita Palackého, 1990
6. KÁBELE, J., SIMICE, J., Historie paralympiád, Acta Gymnica 26, 1990
7. KÁBELE, J., Vozíky pro postižené – historický exkurs (v tisku 2008)7.
8. MACHOVÁ J., Biologie člověka pro učitele, 1.vydání, Praha:Karolinum, 2002, s.247, 253, 255, ISBN 80-7184-867-0
9. NEČAS E. a spol., Patologická fyziologie orgánových systémů II, 2. dotisk 1. vydání, Praha:Karolinum, 2005, s. 707, 727, ISBN 80-246-0674-7
10. RUSSO, N., SIMMONS, T., TRUJILO, G., Power Soccer, Sport N Spokes, March 2008, s.30-32
11. SILBERNAGL, S. - LANG, F., Atlas patofyziologie člověka, 1.vydání, Grada publishing, 2001, s.302, ISBN 80-7169-968-3
12. TROJAN, S., Tělověda, 6. vydání, Grada Publishing, 1997, s.143, ISBN 80-7169-543-2
13. TÁBORSKÝ, F., Sportovní hry, 1.vydání, Grada publishing, 2004, s 137-152, ISBN 80-247-0875-2
14. VOKURKA, M. a kol., Patofyziologie pro nelékařské směry, 1. vydání, Praha:Karolinum, 2005, s. 196-200, ISBN 80-246-0896-0
15. World Wide Web:
<http://www.asistence.org/>
<http://www.azpravy.atlas.cz/sport/paralympijsky-vybor/144846>
<http://www.adam.cz>
<http://www.cstps.cz/cstps/jnp/cz/gen/sporty-ewh.html>

<http://www.fbh.cz/cz/organizace/historie>
<http://www.fbh.cz/cz/aktivity/projekty>
<http://www.fbh.cz - bezbariérové haly>
<http://www.fipfa.org>
<http://www.fipfa.org./spip.php%3farticle58>
<http://www.handisport.cz/old/florbal.htm>
<http://www.fipfa.org./spip.php%3farticle58>
<http://hometeamsonline.com>
<http://hometeamsonline.com/teams>
<http://www.jana-fesslova.cz>
<http://www.ligavozic.cz>
<http://www.litasport.org>
<http://www.medicco.cz>
http://www.medicco.cz/bylo_napsano_o_sezeni_elektricky_vozik.html
<http://www.scjupraha.eu/sporty>
http://www.skakada.com/?page_ed=10
<http://www.sportbezbarier.cz>
<http://www.trailo.cz>
<http://www.zbb.cb/index.php?option=com>
http://www.telesna-vychova.blogspot.com/2008_03_01_archive.html
<http://www.thewfa.org.uk/epfa.php>
<http://www.thewfa.org.uk/fipfa.php?fipfa=1>
<http://www.trendvozickaru.volny.cz>
<http://www.vozickari.cz>
http://www.en.wikipedia.org/wiki/Power_Socer
<http://www.zbb.cb/index.php?option=com>

16. Zdroj použitých obrázků (přeloženo, upraveno)

http://www.thewfa.org.uk/WFA_Laws_of_the_game0708.pdf

PŘÍLOHA – I

Fialová kniha VZP, rychlost elektrických vozíků

Elektrické vozíky jsou poskytovány imobilním pojištěncům při splnění následujících kritérií:

- Postižení obou dolních končetin znemožňující pojištěnci samostatnou lokomoci, v kombinaci s postižením horních končetin, které neumožňuje ovládání mechanického vozíku, a to ani mechanismem pro jednu ruku.
- Postižení obou dolních končetin znemožňující pojištěnci samostatnou lokomoci při kombinaci se závažným chronickým onemocněním, které nedovoluje pojištěnci zvýšit fyzickou zátěž. (Nutno doložit např.: verifikace zátěžovým testem z odborného pracoviště nebo stanovisko příslušného odborného lékaře pro dané chronické onemocnění.)
- Somatická a mentální schopnost pojištěnce musí odpovídat ustanovením zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, která se vztahují i na osobu, pohybující se pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy, jako na chodce.

Metodická informace k posuzování psychické způsobilosti k bezpečnému ovládání elektrických vozíků pro tělesně postižené je k dispozici ve VZP ČR.

Postup při podání žádosti o schválení elektrického vozíku:

- Předepisující lékař a příslušná odborná pracoviště provedou vyšetření a vyplní "Formulář k přidělení elektrického vozíku", který je k dispozici na pracovištích VZP ČR. V závěru psych. vyšetření musí být uvedeno, zda pacient je, či není schopen bezpečně ovládat elektrický vozík v silničním provozu. V žádosti musí být uvedena specifikace vozíku včetně kódů dle Číselníku PZT.
- Vyplněný formulář je předán reviznímu lékaři, který zkontroluje veškeré náležitosti a připojí své vyjádření. Takto zpracovaná žádost je zaslána na Ústředí VZP ČR, ÚZP.
- Žádost je posouzena odbornou komisí a písemný závěr komise je zaslán příslušnému pracovišti VZP ČR, které následně informuje pojištěnce. V případě kladného

posouzení je ošetřujícím lékařem předepsán poukaz, na jehož základě je pojištěnec vybaven příslušným dodavatelem ZP.

- U nezletilých pojištěnců je nutné doložit k žádosti závazné prohlášení zákonných zástupců dítěte, že plně zodpovídají za bezpečnost jeho, i účastníků silničního provozu v souladu se zákonem o provozu na pozemních komunikacích č. 361/2000 Sb.
- V případě indikace elektrického vozíku z důvodu kombinace se závažným chronickým onemocněním je nutné doložit stanovisko příslušného odborného lékaře.
- Součástí žádosti musí být oční vyšetření zaměřené na schopnost řídit el. vozík.
- Pojištěnec, který používá elektrický vozík zapůjčený VZP ČR, při opakované žádosti podstoupí vyšetření pouze u odborného specialisty na diagnózu, která byla důvodem přidělení elektrického vozíku. Lékař posoudí současný zdravotní stav. Vyšetření odbornými specialisty, psychiatrem, resp. psychologem a očním lékařem, není nutné podstupovat, pokud předepisující lékař písemně potvrdí, že u těchto diagnóz nedošlo ke zhoršení zdravotního stavu.

Opravy: Pojišťovna hradí 90 %.

V případě, že u kódů 0000275, 0000269, 0005245 cena opravy přesáhne:

u mechanických vozíků a kočárků částku 3 000,- Kč,

u elektrických vozíků částku 10 000,- Kč

u mechanických částí elektrických vozíků částku 3 000,- Kč,

Je nutné, aby servisní firma před schválením Poukazu revizním lékařem předložila věcnou a cenovou specifikaci závady. Náklady spojené s případnou věcnou a cenovou specifikací zahrne dodavatel do ceny opravy.

Kód 0003592 - před schválením Poukazu revizním lékařem musí servisní firma předložit věcnou a cenovou specifikaci úpravy.

Dle nových pravidel zakotvených v sazebníku pomůcek zdravotní techniky nevzniká automaticky po pěti letech nárok na nový vozík, jak tomu bylo dříve, což určitě není potěšitelná zpráva pro sportovce, neboť na rozdíl od zahraničních kolegů mají jen svoje tzv. "civilní vozíky.

K rychlosti elektrických vozíků se vztahuje zákon č. 361/2001 Sb. a zákon č. 56 Sb., kde je specifikována rychlost dle velikostních parametrů. Zpravidla je postižený na elektrickém vozíku v silničním provozu veden jako chodec a vztahuje se na něj rychlost do 6-ti kilometrů v hodině, což je pro sportovní výkon fotbalistů na elektrických vozících rychlost nevyhovující (viz přeložená pravidla, kde je povolena maximální rychlost do 10-ti km/h).

PŘÍLOHA II

NÁVRH ČLÁNKU PRO REDAKCI ČASOPISU VOZÍČKÁŘ

Název : Nová možnost kolektivního sportu pro sportovce na elektrických vozících

Ahoj sportovci, vozíčkáři,

dovolte, abych se představila. Jmenuji se Simona Podešvová a v současné době jsem členkou ženského basketbalového klubu MBK Ružomberok. Proč jsem Vás oslovila ? Jsem studentkou FTVS UK v Praze, a letos budu obhajovat svoji bakalářskou práci, kterou jsem vypracovala pod vynikajícím odborným vedením svého vedoucího práce pana PhDr. Josefa Kábeleho na téma FOTBAL NA ELEKTRICKÝCH VOZÍCÍCH. Že jste o této hře ještě neslyšeli ? Přiznám se, že já donedávna také ne. Původně jsem totiž chtěla psát o basketbalistech vozíčkářích u nás. Měla jsem na toto téma připraveno a posbíráno mnoho různých materiálů. Při svém pátrání jsem se dostala k celé řadě již zpracovaných poznatků a ač bych neopisovala, nabyla jsem přesvědčení, že nemá smysl psát o tom, co již bylo napsáno, respektive zpracováno. Přitom basketbalová tematika je mi velmi blízká. Ještě jedna osobní zkušenost, která rozhodla o mém výběru, a to bylo absolvování školní praxe v Jánských Lázních, kde jsem měla možnost setkat se s mnoha nádhernými lidmi a jejich osudy. Mohla jsem jen obdivovat jejich touhu po vědění a sdílet nadšení při jejich sportovních aktivitách, které v rámci svých omezených pohybových možností vykonávají s obrovským zápalem, který mnozí zdraví mladí lidé postrádají. Měla jsem k nim o to bližší vztah, protože některé z nich jsem vídala v hledišti sportovní haly v Trutnově, kde jsem tehdy hrála za ženský basketbalový klub BK LOKO Trutnov. V rámci plnění osnov své školní praxe jsem s nimi pod vedením zkušených trenérů absolvovala jejich sportovní přípravu a mimo jiné si osobně vyzkoušela, jaké to je pohybovat se na mechanickém vozíku a ještě hrát basketbal. Ve vítězném družstvu našeho společného utkání byl také jeden klučina, který se pohyboval na elektrickém vozíku a určitě se za svůj výkon nemusel stydět. Velmi mne to zaujalo.

Další, co rozhodlo vybrat si téma své bakalářské práce, bylo hledání materiálů pro moji seminární práci, kterou jsem zpracovávala na téma florbal vozíčkářů, ovšem na mechanických vozících. Tehdy při sbírání materiálů na toto téma jsem zjistila, že v té době se u nás začal

rozvíjet florbal na elektrických vozících, nad jehož kolébkou v České republice stál a hodně se o rozvoj a uvedení tohoto sportu zasloužil pan Petr Alina, pedagogický pracovník z Obchodní akademie v Jánských Lázních, předseda oddílu SK Akáda Jánské Lázně, předseda florbalu STK při ČSTPS a zároveň člen komise mezinárodní federace EWH pro rozhodčí a poroty. A při získávání podkladů o florbalu vozíčkářů jsem objevila informaci o **Power football** – sportu pro vozíčkáře odkázané na elektrický vozík, sportu, který se začíná rozvíjet nejen v evropských státech, ale i na dalších kontinentech, sportu, který se u nás neprovozuje, ani se o něm neinformuje. Proto jsem se rozhodla přiblížit jej formou bakalářské práce naší sportovní veřejnosti.

Kolébkou hry fotbalu na elektrických vozících je Francie, kde tento sport vznikl v sedmdesátých letech a na začátku osmdesátých let byl uveden do Spojených států amerických. V USA v současné době hraje ve dvou divizích 48 registrovaných týmů. Tato kolektivní hra se postupně se rozšířila do mnoha jiných zemí, kde ji sportovci provozovali, avšak každá země - sice v principu - hrála tutéž hru, ale jednotlivé země si vytvořily více herních verzí, takže pravidla jako taková nebyla jednotná a tím pádem nebylo možné porovnávat výkony družstev různých zemí a zároveň vznikaly problémy při mezinárodním měření sil. Rozhodujícím pro sjednocení, oficiální zastřešení tohoto sportu a vytvoření mezinárodních struktur byl rok 2005, kdy se v lednu sešlo 24 zástupců sedmi zemí (Francie, Belgie, Japonska, Kanady, Anglie, Portugalska a Spojených států amerických) ve Francii v Le Chesnay a vytvořilo mezinárodní organizaci IPFA (International Powerchair Football Association). Následně v roce 2006 vzniká ve Spojených státech amerických organizace pro tento kontinent United States Power Soccer Association (USPSA). V průběhu následujících tří let si IPFA vytkla hlavní cíl - vytvořit standardizovaný soubor mezinárodních pravidel a zorganizovat tři mezinárodní akce. Ze setkání v Portugalsku v říjnu 2005 vzešel soubor pravidel, který byl rozeslán všem registrovaným zemím. Dalším mezníkem je rok 2006, kdy na summitu v USA v Atlantě, za přítomnosti zástupců a hráčů z Francie, Rakouska, Turecka, Jižní Korey, Japonska, Kanady, Belgie a USA byl vytvořen mezinárodní řídicí orgán FIPFA (The Federation of Powerchair Football Associations), kde nově zvolený výkonný výbor po 10 dnů podrobil přísným testům mezinárodní sjednocená pravidla a to na sjednocená pravidla a to na turnaji zúčastněných na konci tohoto summitu. Sídlo mezinárodní organizace FIPFA je ve Francii. .Fotbal na elektrických vozících – v originále power

football - je atraktivní, dynamická, technická a především kolektivní míčová hra, která vychází z pravidel fotbalu, jež jsou přizpůsobená sálovým podmínkám. Hraje se v tělocvičně nebo sportovní hale. Jedná se o hru brankového typu mezi dvěma týmy sportovců. Hráči ke hře používají pojízdné vozíky s elektrickým pohonem se speciálním přídavným zařízením - “footguards“ - odrážedlem, které jim slouží nejen jako zmíněná opěrka nohou, ale především pomocí odrážedla hráči manipulují s míčem - přihrávají, střílejí - používají jej místo nohou. Uspořádání herního systému je zastřešeno mezinárodní organizací FIPFA (The Federation International of Powerchair Football Association) a herní systém u nás v Evropě spadá pod EPFA (European Powerchair Football Association). Evropská asociace koordinuje soutěže na starém kontinentu, ve které je v současnosti 6 evropských týmů - Belgie, Dánsko, Anglie, Francie, Portugalsko a Turecko. **Fotbal na elektrických vozících**, o kterém ve své práci píše, má jednu nezanedbatelnou výhodu - rozměry hřiště (28 x 15 metrů). Podobně jako EWH - florbal na elektrických vozících, se více méně dá hrát v každé tělocvičně (například na rozdíl od florbalu vozíčkářů na mechanických vozících, kteří potřebují hřiště o rozměrech 40 x 20 metrů). Stručná pravidla jsem přeložila ve své bakalářské práci. Za zmínku stojí uvést, že tato kolektivní hra má za sebou i premiéru - MS, které se konalo v Japonsku v Tokiu v říjnu 2007 a zvítězilo družstvo USA.

Ráda bych velmi krátce popsala základní principy nově se prezentující sportovní hry pro těžce tělesně postižené osoby pohybující se výhradně pomocí elektrického vozíku. Hrají proti sobě dvě čtyřčlenná družstva s cílem dostat míč do branky soupeře, družstva mohou být koedukovaná, hraje se ve sportovních halách nebo tělocvičnách. Stejně jako u ostatních sportovních her pro vozíčkáře jednoznačně platí, že pravidla v co možná největší míře odpovídají, resp. kopírují fotbal zdravých sportovců včetně organizace hry. Specialitou fotbalu na elektrických vozících je zvláštní úprava vozíku. Ten je opatřen přídavným zařízením, které se v originále nazývá “footguards”, což v doslovném překladu znamená “ochrana nohou”. Toto zařízení slouží nejen jako opěrka pro nohy, ale zároveň je používáno pro uvádění míče do pohybu, pomocí tohoto přídavného zařízení se vlastně “kope” do míče. Dlouho jsem hledala vhodný český termín. Nakonec jsem se při překladu pravidel rozhodla používat termín “odrážedlo”, které podle mého názoru nejpřesněji vystihuje funkci tohoto přídavného zařízení. Postižení hráči jej používají, vzhledem ke svému pohybovému omezení, místo nohou a tímto

zařizováním uvádějí, jak jsem se výše zmínila, do pohybu míč s cílem dostat jej za brankovou čáru. Při rozhodování pro zvolení vhodného termínu jsem zavrhl jednu z dalších nabízejících se variant - nárazník - ten plně nevystihuje podstatu a funkci tohoto zařízení.

Samotná pravidla fotbalu na elektrických vozících – jak jsem již zmínila - se hodně podobají pravidlům u nás nejrozšířenějšího, nejznámějšího - dle momentální situace a aktuálních výsledků na mezinárodním kolbišti - nejvíce vyzdvihovaného, kritizovaného, oblíbeného či zavrhaného kolektivního sportu - fotbalu. S troškou nadsázky, pokud vezmeme do úvahy počet obyvatel naší země a ještě když přihlídneme k věkovému rozpětí našich “zaručených amatérských poradců fanoušků” ve věku od 3 do 99 let, kteří by herní situace - jako střídání a nasazování hráčů do hry určitě a zaručeně vyřešili lépe než příslušný trenér, jeho asistenti či celý realizační tým. Doufejme proto, že masová základna našich fotbalových fanoušků se seznámí s fotbalem na elektrických vozících a stane se jeho věrnými příznivci, kteří půjdou podpořit a zatleskat fotbalu tělesně postižených. A ještě jedna okolnost, kterou je třeba zdůraznit – cílem fotbalu na elektrických vozících je bezesporu nabídnout postiženým novou atraktivní sportovní hru, ale také dát jí příslušnou prestiž, a tou je zařazení do program paralympijských her.

Cílem mojí bakalářské práce je seznámit sportovní veřejnost s fotbalem na elektrických vozících a ať chci nebo ne, „starší bratr - florbal na elektrických vozících“ je na světě, funguje u nás a víceméně by se dalo využít poznatků, zkušeností a projektů právě tohoto zmíněného sportu, které se v praxi osvědčily. V tom by uvedení nové kolektivní hry mělo jednodušší začátek.

Mé poděkování rovněž patří panu Petru Alinovi – tátovi florbalistů „elektrikářů“ u nás, pedagogickému pracovníkovi z OA v Jánských Lázních, který mi zopověděl řadu dotazů ohledně úprav sportovních vozíků a řady otázek, na které jsem marně hledala odpověď. Co mne však těší nejvíce, projevil zájem seznámit se s pravidly fotbalu na elektrických vozících a zpestřit touto novou hrou pohybové aktivity svých žáků na OA.....(že by první vlaštovička...?) Je mi jasné, že na OH v Londýně 2012 družstvo našich fotbalistů „elektrikářů“ nebude, ale jestli Vás tato hra zaujme a zpestří Vám pohybové aktivity – jako bychom v Londýně získali zlatou, nemyslíte?

Závěrem bych Vám všem, sportovcům vozíčkářům, chtěla vyjádřit svůj obdiv za Vaši vůli a bojovnost a fantastické sportovní výkony, které ve svých disciplínách dosahujete.

Moc Vás pozdravuje Simča Podešvová, basketářka t.č. MBK Ružomberok